

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Analýza České republiky z hlediska plnění kritérií pro vstup
do evropského měnového systému**

**Analysis of the Czech Republic in terms of meeting the
criteria for entry into the European Monetary System**

Libor Vlček

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Analýza ČR z hlediska plnění kritérií pro vstup do Evropského měnového systému“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne:

.....

Libor Vlček

Na tomto místě bych rád poděkoval panu **Ing. et Ing. Miloši Novému** za odborné a užitečné rady pro vypracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 EVROPSKÁ HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE	9
1.1 Etapy vývoje HMU	10
1.1.1 První etapa HMU	11
1.1.2 Druhá etapa HMU.....	11
1.1.3 Třetí etapa HMU	12
1.2 Kritéria hodnotící připravenost země na vstup do EMU	13
1.2.1 Kritérium cenové stability	15
1.2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí.....	15
1.2.3 Kritérium stability měnového kurzu	15
1.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	16
2 ČESKÁ REPUBLIKA A KONVERGENČNÍ KRITÉRIA	17
2.1 Plnění konvergenčních kritérií v roce 2004	17
2.1.1 Kritérium cenové stability	18
2.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí.....	19
2.1.3 Kritérium stability měnového kurzu	21
2.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	22
2.2 Plnění konvergenčních kritérií a ekonomická sladěnost s eurozónou v roce 2011	23
2.2.1 Kritérium cenové stability	23
2.2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí.....	24
2.2.3 Kritérium stability měnového kurzu	25
2.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	27
2.2.5 Stupeň ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou	28

3	PŘÍNOSY A NÁKLADY ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY	32
3.1	Dopady zavedení eura na národní ekonomiku.....	32
3.2	Dopady zavedení eura na podnikovou sféru.....	34
3.3	Dopady zavedení eura na obyvatele	37
4	ODHAD ČASOVÉHO HORIZONTU VSTUPU ČR DO EUROZÓNY A PRŮZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ.....	40
4.1	Zavedení eura v České republice	40
4.2	Dotazníkové šetření	41
	ZÁVĚR	50
	Seznam tabulek	53
	Seznam grafů	54
	Seznam obrázků.....	55
	Seznam použitých zkratk	56
	Seznam použité literatury	57
	Seznam příloh	58

ÚVOD

Přistoupením k Evropské unii 1. května 2004 se Česká republika automaticky zavázala k přijetí společné evropské měny euro. Otázkou tedy není zda vůbec, ale kdy se zapojit do společného měnového systému. Tato otázka je v současné době více než aktuální vzhledem k doznívání globální hospodářské krize z roku 2008 a jednotlivých problémů v samotném systému jednotné evropské měny. Ohrožení představují například problém předluženého Řecka, či nesourodost názorů politik jednotlivých členů eurozóny, díky čemuž v Evropském parlamentu kolovaly i krajní myšlenky na zrušení společné měny a návrat k původním měnám, které jednotlivé země společného měnového systému používaly před zavedením eura. Tyto a další skutečnosti vůbec nepřidávají na důvěryhodnosti a spolehlivosti v tento systém jednotné měny. Proto je více než důležité celý proces přistoupení do evropského měnového systému důkladně zanalyzovat a naplánovat. Nebude tedy vůbec jednoduché v současné nestabilní situaci, v jaké se Evropská unie nachází, odhadnout časový horizont vstupu České republiky do měnové unie a to jak už v důsledku zmíněné nestability eurozóny tak v důsledku toho, že Česká republika doposud není připravena na přijetí eura příčinou současného fiskálního vývoje a nedostatečné sladění s eurozónou.

Cílem mé bakalářské práce je analýza České republiky z hlediska plnění kritérií pro vstup do evropského měnového systému, kdy zhodnotím plnění těchto kritérií nejen v současnosti, ale porovnáím jejich plnění s rokem 2004, kdy ČR do Evropské unie vstoupila.

V první kapitole popíši a charakterizuji proces evropské integrace z pohledu jednotné měny, kde přiblížím celkový proces vývoje sjednocování hospodářských a měnových politik jednotlivých členských států a uvedu samotná kritéria pro přijetí do evropského měnového systému společně s hodnotami, které musí daná země splňovat proto, aby byla přijata.

Ve druhé kapitole provedu samotnou analýzu plnění Maastrichtských kritérií z pohledu České republiky a zhodnotím vývoj těchto ukazatelů v čase. Zároveň uvedu důvody, které zapříčinily neplnění těchto kritérií a také opatření, která byla a jsou realizována za účelem postupného plnění všech stanovených kritérií.

Ve třetí kapitole zhodnotím přínosy a náklady zavedení eura jak z pohledu makroekonomického, tedy z pohledu země jako celku, tak i z pohledu

mikroekonomického, čímž jsou myšleny výhody a nevýhody či přínosy a náklady pro firmy a obyvatele dané země přecházející na společnou měnu.

Ve čtvrté kapitole se zaměřím na odhad časového horizontu vstupu České republiky do měnové unie. Součástí této kapitoly bude dotazníkové šetření, jehož cílem je zjistit, jaký názor mají hlavně mladí čeští občané na zavedení společné měny a zda se cítí být o dané problematice dostatečně informováni.

1 EVROPSKÁ HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE

Tato kapitola popisuje vývoj integračních procesů týkajících se zavedení společné měny v Evropě.

Pokud se podíváme na integrační procesy, tak nejjednodušší formou je pásmo volného obchodu, kde dochází k odstraňování bariér ve vzájemných obchodních vztazích. Další a vyšší formou integrace představuje celní unie, ve které je navíc zavedena společná obchodní politika vůči nečlenským zemím. Následujícím stupněm je pak zavedení jednotného trhu zboží, kdy dochází k rušení i skrytých omezení, jež brání pohybu v obchodním styku. Vrcholem integračního procesu je tzv. společný trh, jehož cílem je naplnění čtyř svobod a to volný pohyb výrobních činitelů, zboží, služeb a pracovních sil. Při dosažení všech těchto stupňů integrace jsou kontrolovány dosavadní procesy a pokud existuje politická vůle, nastává druhá etapa integrace. Druhá etapa představuje zavedení měnové unie, respektive hospodářské a měnové unie. V případě takto vysoké integrace však není možno dlouhodobě pokračovat bez dalších centralizačních procesů, jako je například společná daňová politika. Prohlubování centralizace vede až ke vzniku politické unie, zatím pouze teoreticky, kdy původně ekonomicky zamýšlená integrace vyústí v integraci politickou a dříve samostatné členské země ztrácí svou suverenitu a vzniká jednotný politický celek.

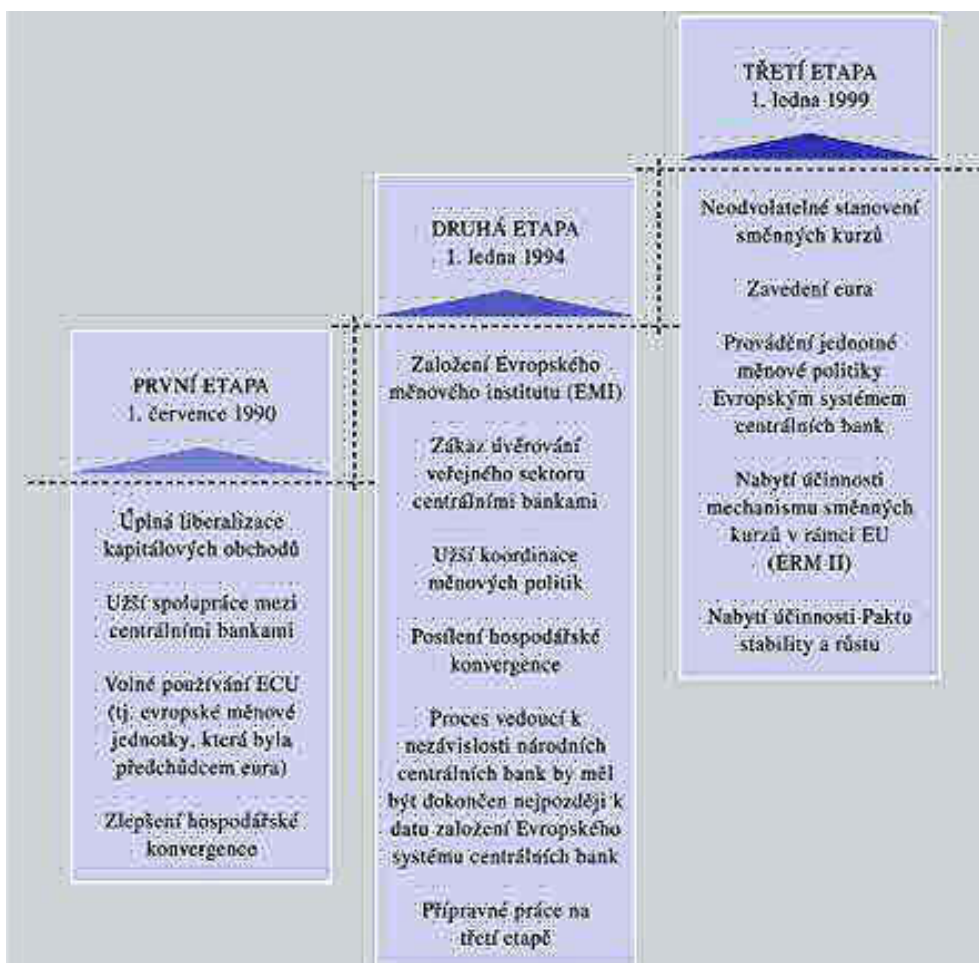
Hospodářskou a měnovou unii (HMU) lze chápat jako proces harmonizace hospodářských a měnových politik členských států, kde je zároveň očekáván výhled na zavedení společné měny, v tomto případě euro. Jedná se o vysoký stupeň integrace. Tento stupeň integrace byl rozdělen do tří etap. Do hospodářské a měnové unie lze zahrnout všech 27 členských států Evropské unie a to na základě článku 4 Aktu o přistoupení, který je součástí přístupové smlouvy. Dle tohoto článku se každý nový členský stát účastní hospodářské a měnové unie ode dne přistoupení, ale zároveň se na něj vztahuje výjimka, ve smyslu článku 122 Smlouvy o Evropském společenství. Členské státy Evropské unie, na které se vztahuje výjimka, lze charakterizovat tím, že se doposud neúčastní tzv. třetí etapy budování hospodářské a měnové unie, což znamená, že nemají společnou měnu euro.¹

¹ Pečinková, I. *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2. rozšířené vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN: 978-80-7325-138-3

1.1 Etapy vývoje HMU

V roce 1988 pověřila Evropská rada, se záměrem postupně zavést Hospodářskou a měnovou unii, výbor guvernérů národních centrálních bank Evropského společenství, expertů a tehdejšího předsedy Evropské komise Jacqua Delorse (který zároveň předsedal tomuto výboru) k tomu, aby se zaměřili na návrh konkrétních etap směřujících k této unii. Členy výboru, mimo guvernéry centrálních bank, byli dále Alexandre Lamfalussy, v té době zastávající pozici generálního ředitele Banky pro mezinárodní platby (BIS), Niels Thygesen, profesor ekonomie a Miguel Boyer, tehdejší prezident Banco Exterior de España. Výsledkem byla tzv. Delorsova zpráva, která navrhovala zavedení Hospodářské a měnové unie ve třech samostatných etapách. Tato zpráva byla schválena na zasedání Evropské rady v Madridu v červnu 1989, kde bylo zároveň rozhodnuto o zahájení první etapy.

Obr.č. 1: Tři etapy Hospodářské a měnové unie

Zdroj: Evropská centrální banka

1.1.1 První etapa HMU

Tato etapa byla zahájena 1. července 1990. K tomuto datu byla v podstatě zrušena všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy. Výbor guvernérů centrálních bank byl pověřen úkoly, stanovené Radou, ke kterým patřily konzultace v oblasti měnových politik členských států i prosazování jejich koordinace, což mělo zapříčinit dosažení cenové stability. Z důvodu náročnosti úkolů a poměrně krátké doby realizace zahájil Výbor guvernérů přípravné práce na třetí etapě Hospodářské a měnové unie.

Zatímco první etapa HMU se obešla bez právní úpravy, realizace druhé a třetí etapy vyžadovalo poupravení Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (Římská smlouva), aby bylo možné zavést potřebnou institucionální strukturu. Jednání o změnách vyústila ke vzniku Smlouvy o Evropské unii (v roce 1991), která byla podepsána 7. února 1992 v Maastrichtu a nabyla účinnosti 1. listopadu 1993.

1.1.2 Druhá etapa HMU

Zahájení druhé etapy HMU odstartovalo 1. ledna 1994 založením Evropského měnového institutu (EMI). Zároveň došlo k ukončení činnosti Výboru guvernérů. Evropský měnový institut neměl odpovídat za měnovou politiku v rámci Evropské unie, tento úkol zůstal v působnosti národních orgánů. EMI však zastával dva hlavní úkoly, které představovaly posílení spolupráce mezi centrálními bankami a koordinace měnových politik, což byl první úkol. Druhým úkolem bylo zajištění příprav nezbytných k ustavení Evropského systému centrálních bank (ESCB), k provádění jednotné měnové politiky a ke vzniku jednotné měny ve třetí etapě.

Evropský měnový institut vytvářel pro plnění těchto úkolů prostor pro konzultace a názory o postupech a byl definován rámec, který byl nezbytný, aby ESCB byl schopen plnit úkoly v nastávající třetí etapě HMU. V prosinci 1995 bylo Evropskou radou odsouhlaseno použití slova „euro“ jako pojmenování evropské měnové jednotky, která měla být zavedena ve třetí etapě. Dále byla oznámena předběžná časová posloupnost kroků pro přechod na společnou měnu. Zároveň byl EMI svěřen úkol pro provedení přípravných prací na budoucích měnových a kurzových vztazích mezi státy patřících do eurozóny a ostatními členskými státy Evropské unie. Jako výsledek předložil Evropský měnový institut svou zprávu o novém mechanismu směnných kurzů ERM II. Také byl předložen vybraný návrh nových eurobankovek, které měly být 1. ledna 2002 vpuštěny do oběhu. Evropská rada také doplnila ustanovení Smlouvy o Evropské unii týkající se

Hospodářské a měnové unie o Pakt stability a růstu, který má zajišťovat rozpočtovou disciplínu států ve vztahu k HMU.

Rada Evropské unie jednomyslně rozhodla dne 2. května 1998 o jedenácti státech splňující podmínky nezbytné pro účast ve třetí etapě Hospodářské a měnové unie, tyto státy od 1. ledna 1999 přijaly jednotnou měnu euro. Prvních jedenáct států se tedy stalo účastníky plnohodnotné HMU, a to Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko. Státy rovněž dosáhly shody týkající se osob doporučených ke jmenování za členy Výkonné rady Evropské centrální banky (ECB). Ministři financí a guvernéři národních bank států přijímajících jednotnou měnu se dohodli s Evropskou komisí a EMI o použití kurzů národních měn vůči euro. Dále se těchto jedenáct států podílelo na jmenování prezidenta, viceprezidenta a čtyř dalších členů Výkonné rady ECB. Národní centrální banky a ECB tak začaly tvořit Eurosystem, který určuje jednotnou měnovou politiku třetí etapy HMU. Vznikem Evropské centrální banky završil Evropský měnový institut své poslání a vstoupil do likvidace.

1.1.3 Třetí etapa HMU

Tato závěrečná etapa začala 1. ledna 1999 stanovením neodvolatelných směnných kurzů měn států účastnících se měnové unie a prováděním jednotné měnové politiky pod dohledem ECB. V období od roku 1999 do roku 2001 fungovala společná měna pouze v rámci bezhotovostního platebního styku, až od roku 2002 se začalo s postupným stahováním národních měn a přechodem na euromince a eurobankovky.

1. ledna 2001 vzrostl počet členských států na dvanáct, novým členským státem se stalo Řecko, 1. ledna 2007 se třináctým členem stalo Slovinsko, o rok později Malta a Kypr, 1. ledna 2009 Slovensko a k 1. lednu 2011 vstoupilo do eurozóny také Estonsko. V současnosti tedy eurozóna čítá 17 členských států užívající společnou měnu euro. Automaticky se také centrální banky členských států dnem, kdy vstoupily do eurozóny, staly součástí Eurosystemu.²

² *Evropská centrální banka*. [online]. Hospodářská a měnová unie [cit. 21.2.2012] Dostupné z: <http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html#stage1>

Tab. č. 1: Členské státy eurozóny

	Členské státy	Rok přistoupení	Měna	Fixní kurz k euru
	Belgie	1999	frank	40,3399
	Estonsko	2011	koruna	15,6466
	Finsko	1999	marka	5,94573
	Francie	1999	frank	6,55957
	Irsko	1999	libra	0,787564
	Itálie	1999	lira	1936,27
	Kypr	2008	libra	0,585274
	Lucembursko	1999	frank	40,3399
	Malta	2008	lira	0,429300
	Německo	1999	marka	1,95583
	Nizozemsko	1999	gulden	2,20371
	Portugalsko	1999	escudo	200,482
	Rakousko	1999	šilink	13,7603
	Řecko	2001	drachma	340,750
	Slovensko	2009	koruna	30,1260
	Slovinsko	2007	tolar	239,640
	Španělsko	1999	peseta	166,386

Zdroj: www.zavedenieura.cz

1.2 Kritéria hodnocí připravenost země na vstup do EMU

Počátek kritérií, která hodnotí připravenost kandidátské země na vstup do EMU spadá do konce roku 1991, kdy se v nizozemském Maastrichtu konal historický summit Evropské rady, kde bylo rozhodnuto o vzniku Evropské unie a též o vytvoření unie měnové a zavedení jednotné měny. Také byl schválen a později i realizován návrh, který zastává názor, že do měnové unie nemůže vstoupit každý členský stát EU, ale pouze ten, který je na to náležitě připraven, aby v budoucnu nenarušoval stabilní chod EMU. Země, které vstoupí do měnové unie, by měly vykazovat do značné míry podobné rysy hospodářského cyklu. Z tohoto pohledu je klíčovým pojmem slovo konvergence, kde zavedení společné měny je podmíněno vzájemným ekonomickým přiblížením v těch zemích, které se chtějí projektu společné měny účastnit. K podpoře takovéto integrace byla zformulována pravidla nebo také kritéria, která jsou součástí

protokolu patřící k Maastrichtské smlouvě. Tato kritéria známá jako maastrichtská kritéria či konvergenční kritéria mají jako jediný cíl oddělit země, které na vstup do systému jednotné měny připravené jsou a které zatím ne.

Kandidátskou zemi nelze dle maastrichtských kritérií hodnotit z žádného jiného pohledu než právě z toho, zda je či není připravena na vstup do EMU. Není možné je aplikovat například k poměrování ekonomické výkonnosti. Proto docházelo i ke zpochybňování těchto kritérií, zda jejich plnění skutečně odráží přiblížení ekonomické úrovně jednotlivých zemí Evropské unie. Jistým omezením je i to, že země, které vstoupily do EMU se snažily tato kritéria plnit jednorázově, k určitému datu, které bylo pro vstup do EMU rozhodné. Na druhou stranu aplikace maastrichtských kritérií přinesla mnohem více pozitivních důsledků než těch negativních. Především lze vyzdvihnout to, že míra inflace ve všech zemích Evropské unie bez výjimky dosáhla v rozhodném období minimálních hodnot. Maastrichtská konvergenční kritéria jsou kritéria týkající se jak měnového tak fiskálního charakteru. Stav průběžného plnění těchto kritérií je jednou za dva roky vyhodnocován v konvergenční zprávě Evropské komise a Evropské centrální banky. V České republice každoročně provádí hodnocení kritérií Česká národní banka v dokumentu Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou.

Po splnění maastrichtských kritérií a přijetí země do eurozóny je třeba i nadále zajistit ekonomickou disciplínu členských zemí. Pro tento účel byl odsouhlasen rámec podporující i nadále plnění maastrichtských kritérií týkajících se fiskální disciplíny s názvem Pakt stability a růstu. Pakt má vést k dosažení dlouhodobého stavu státních rozpočtů blízkému vyrovnanosti nebo v lepším případě i přebytkovosti. Členské státy EU jsou povinny předkládat roční programy fiskální stability pokud jsou členy EMU, v opačném případě předkládají konvergenční programy. V případě nadměrného deficitu může být konkrétní stát sankcionován v podobě procent ze svého HDP jak se již přesvědčila Francie či Německo, když byly kvůli svým deficitům penalizovány Evropskou komisí.³

³ Zahradník, P. *Vstup do Evropské unie. Přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-472-4

1.2.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability hodnotí, zda členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace během jednoho roku před šetřením. Inflace je měřena na základě indexu spotřebitelských cen. Pro plnění tohoto kritéria je třeba, aby hodnocený stát vykazoval míru inflace, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu referenční hodnotu. Tato referenční hodnota se stanoví jako prostý aritmetický průměr míry inflace tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

1.2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Toto kritérium je rozděleno na dvě dílčí a obsahuje kritérium deficitu sektoru vládních institucí a kritérium dluhu sektoru vládních institucí. Pro splnění hlavního kritéria je třeba udržitelně plnit obě dílčí složky.

Plnění kritéria znamená, že se na danou zemi v době šetření nevztahuje rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. To znamená, že nepřesahuje stanovené referenční hodnoty. Pro výši skutečného či plánovaného schodku je stanovena referenční hodnota ve výši 3% HDP. U dluhu sektoru vládních institucí nesmí vykazovaná úroveň překročit referenční hodnotu 60% HDP. Kritérium udržitelnosti veřejných financí mohou splňovat i státy, které dané referenční hodnoty překračují, ovšem za předpokladu, že překročení hodnoty bylo pouze výjimečné a uspokojivým tempem se blíží k doporučené hodnotě.

1.2.3 Kritérium stability měnového kurzu

Kritérium stability měnového kurzu lze hodnotit pouze v případě, že se země účastní Evropského mechanismu měnových kurzů ERM II. Po vstupu do tohoto mechanismu je po dobu dvou let před šetřením sledován pohyb kurzu ve stanoveném flukтуаčním pásmu a nesmí dojít k devalvaci vůči měně jiného členského státu. V srpnu 1993 bylo flukтуаční rozpětí stanoveno na hodnotu $\pm 15\%$ od bilaterální centrální parity. Po celé sledované období nesmí kurz národní měny překročit referenční pásmo. Zároveň jsou i hodnoceny případné větší odchylky od stanovené centrální parity a zkoumají se příčiny jejich vzniku.

1.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Toto kritérium vyžaduje, aby v průběhu jednoho roku před šetřením vykazovala hodnocená země průměrné dlouhodobé nominální úrokové sazby na hodnotě, která nepřekračuje o více než 2 procentní body referenční hodnotu. Referenční hodnota je stanovena na základě úrokových sazeb tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.⁴

⁴ *EUR-Lex Přístup k právu Evropské unie* [online]. Protokol o kritériích konvergence [cit. 22.2.2012] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>
Ministerstvo financí ČR. [online]. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011 [cit. 22.2.2012] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2011_pdf.pdf

2 ČESKÁ REPUBLIKA A KONVERGENČNÍ KRITÉRIA

V této kapitole se nejprve zaměřím na skutečnost, jak Česká republika plnila konvergenční kritéria v době svého přistoupení k Evropské unii v roce 2004. Poté provedu analýzu plnění kritérií v současnosti.

Jak již bylo řečeno přistoupením k Evropské unii se Česká republika zavázala k přijetí eura a je tedy povinna výhledově plnit maastrichtská konvergenční kritéria a tím se připojit k Evropské měnové unii. Záleží však na samotném členském státu, jak vyhodnotí výhody vstupu do eurozóny a naplánuje svůj konvergenční program. Česká republika schválila svou strategii přistoupení k eurozóně již v roce 2003. V současnosti je České republice přidělen statut členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura a účastní se třetí fáze hospodářské a měnové unie zatím bez členství v eurozóně s budoucím závazkem přistoupení. Před vlastním vstupem je však velmi důležitá celková ekonomická sladěnost se zeměmi, které již členy eurozóny jsou, aby nedocházelo k nepříznivým asymetrickým šokům. Česká republika je v tomto ohledu na dobré cestě. Stupeň provázanosti s eurozónou neustále roste v důsledku otevřenosti české ekonomiky, kdy eurozóna představuje značně velké odbytiště českého zahraničního obchodu.

Asi nejdůležitějším aspektem přistoupení je samotné načasování. Česká republika bude muset splňovat všechna konvergenční kritéria a zároveň být schopna je plnit i do budoucna, aby zachovala stabilitu celé eurozóny. Samotné datum vstupu bylo již několikrát změněno a v současné době ani není zcela jasný závazný termín přistoupení. Domnívám se, že každá země má, v návaznosti na hospodářský cyklus, své vlastní ekonomické problémy, které mohou celý strategický proces narušit, jelikož je třeba tyto výkyvy korigovat a z tohoto důvodu dochází k oddalování samotného přistoupení. Klíčem je tedy sladit domácí hospodářskou politiku se strategií přistoupení a plněním maastrichtských konvergenčních kritérií.

2.1 Plnění konvergenčních kritérií v roce 2004

Jako nový člen měla Česká republika v této době povinnost podnikat kroky k tomu, aby byla připravena na vstup do eurozóny co nejdříve a plnila konvergenční kritéria udržitelným způsobem nikoliv pouze bodově. Neplnění kritérií však nemělo žádné důsledky vyplývající z této skutečnosti a jako dnes záleželo pouze na státu samotném,

kdy se rozhodne k výhledovému plnění konvergenčních kritérií a přistoupí k eurozóně. V roce 2004 bylo největším problémem plnění kritéria udržitelnosti veřejných financí, respektive dodržování úrovně deficitu veřejných financí. K tomuto kritériu se Česká republika zavázala snížit vládní schodek rozpočtu do roku 2008. Povinnost vyhodnocovat plnění kritérií připadá dvěma institucím. Evropské komisi a Evropské centrální bance je uloženo v minimálně dvouletém intervalu hodnotit plnění kritérií u členských států, které ještě nejsou členy eurozóny. Vyhodnocování však tyto dvě instituce provádějí každoročně. V České republice provádí analýzu Ministerstvo financí společně s Českou centrální bankou, výsledný dokument je poté předložen vládě ke schválení.

Tab. č. 2: Plnění konvergenčních kritérií nových členských států EU v roce 2004

	cenová stabilita	udržitelnost veřejných financí (deficit, dluh)	měnový kurz	dlouhodobé úrokové sazby
Česká republika	ano	ne	ne	ano
Estonsko	ano	ano	ne	-
Kypr	ano	ne	ne	ano
Lotyšsko	ne	ano	ne	ano
Litva	ano	ano	ne	ano
Maďarsko	ne	ne	ne	ne
Malta	ne	ne	ne	ano
Polsko	ne	ne	ne	ne
Slovinsko	ne	ano	ne	ano
Slovensko	ne	ne	ne	ano
Švédsko	ano	ano	ne	ano

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

Z uvedené tabulky vyplývá, že v roce 2004 splňovala Česká republika pouze dvě ze čtyř konvergenčních kritérií. Je však zřejmé, že převážná většina nových členských států z roku 2004 v této době neplnila více než 2 kritéria. Výjimkou jsou pouze dva členské státy – Litva a Švédsko, které shodně plnila všechna kritéria až na kritérium stability měnového kurzu, jež podmiňuje členství v kurzovém mechanismu ERM II.

2.1.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability je hodnoceno na základě harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP), kdy je vyžadována dlouhodobě udržitelná cenová stabilita a průměrná míra inflace. Míra inflace je sledována během 12 předchozích měsíců před

šetřením a nesmí přesáhnout o více než 1,5 procentního bodu stanovenou hranici. Hranice je stanovena jako průměrná míra inflace nejvýše tří členských států Evropské unie, které za sledované období dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

Tab. č. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců, růst v %)

	2001	2002	2003	8/04	2004	2005	2006	2007
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,6	1,1	1,2	0,9	0,9	1,0	1,2	1,3
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.)	3,1	2,6	2,7	2,4	2,4	2,5	2,7	2,8
Česká republika	4,5	1,4	-0,1	1,8	2,7	3,2	2,6	2,2

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

Ve sledovaném roce 2004 Česká republika plnila kritérium cenové stability i s rezervou, což však zapříčinila velmi nízká inflace v roce 2003. Zároveň byla predikce pro následující roky upravena dle inflačního cíle ČNB, který byl pro národní index spotřebitelských cen stanoven na úroveň 3% od roku 2006. V roce 2005 byl očekáván přechodný nárůst inflace, ale i přes tuto skutečnost se projektovalo s tím, že Česká republika bude kritérium plnit i v následujících letech.

2.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Členské země jsou v závislosti na toto kritérium povinny vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je hodnoceno dle kritéria vládního schodku a vládního dluhu, které byly definovány podle Evropského systému národních účtů platného v době uzavření Maastrichtské smlouvy. Kritérium se vymezuje jako dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí bez nadměrných schodků.

Kritérium vládního deficitu

Pro splnění kritéria vládního deficitu je třeba, aby poměr plánovaného či skutečného deficitu vládního sektoru k HDP nepřekračoval hodnotu 3%.

Tab. č. 4: Deficit sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-5,9	-6,8	-12,6	-5,2	-4,7	-3,8	-3,3

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

Při nastavení parametrů veřejných financí v roce 2004 nebyla Česká republika schopna plnit toto kritérium a je patrné, že výše deficitu se pod stanovenou hranicí nacházela již delší dobu. V té době probíhala reforma veřejných financí, která předpokládala snižování deficitu veřejných financí na požadovanou hodnotu v roce 2008, avšak za předpokladu úspěšného průběhu reforem a udržení tempa konsolidace. Prognóza počítala s postupným snižováním, což se nakonec potvrdilo a Česká republika v následujících letech byla schopna kritérium vládního deficitu plnit. Obrat ovšem přišel s příchodem hospodářské krize a roční deficit se začal opět zvyšovat.

Kritérium vládního dluhu

Předpokladem pro splnění kritéria je, aby poměr vládního dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách nepřekročil referenční hodnotu 60%.

Tab. č. 5: Vládní dluh (v % HDP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	25,3	28,8	37,8	38,6	38,3	39,2	40,0

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

S plněním tohoto kritéria v roce 2004 neměla Česká republika problémy vzhledem k nízké úrovni výchozí hodnoty vládního dluhu. V závislosti na v té době prováděné reformy se v prognóze pro další roky vycházelo z předpokladu zpomalení dynamiky nárůstu vládního dluhu. Ve výsledku byla tato prognóza správná. Myslím si, že hlavním důvodem k započítání potřebných reforem byl především vstup do EU, kdy je na ČR vyvíjen tlak na rozpočtovou odpovědnost i z vnějšku.

2.1.3 Kritérium stability měnového kurzu

Aby země plnila toto kritérium musí se účastnit systému ERM II nejméně dva roky, v hodnoceném období nesmí dojít k devalvaci centrální parity. Flukтуаční pásmo je stanoveno na $\pm 15\%$. Hodnocení kritéria stability měnového kurzu je tedy možné až po vstupu země do kurzového mechanismu ERM II. Přičemž úspěšná účast v tomto systému závisí především na míře sladění s ekonomikou eurozóny, na pružnosti trhů a na konzistenci hospodářských politik. Proto je vhodné do ERM II vstoupit až v době, kdy je na to země připravena a vytvořila předpoklady, aby mohla v době hodnocení kurzového kritéria přijmout měnu euro a realizovat výhody z jejího přijetí.

Graf č. 1: Nominální kurz CZK/EUR

Poznámka: Pohyb kurzu v grafu směrem nahoru znamená apreciaci, pohyb dolů depreciazi

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

Jak je možné z grafu vidět, kurz koruny vůči euru fluktuoval ve vymezeném pásmu, které je stanovené pro plnění kritéria stability měnového kurzu. Zároveň je možné si všimnout, že kurz koruny měl ve sledovaném období dlouhodobou tendenci depreciovat. Česká republika tedy hypoteticky splňovala i toto kritérium, avšak pro závazné plnění je nutná, jak již bylo řečeno, účast v kurzovém mechanismu ERM II a to po minimální nutnou dobu 2 let. Domnívám se však, že pokud by byla koruna v tomto období vystavena většímu šoku, jak k tomu došlo např. během globální krize, došlo by k jejímu vychýlení z vymezeného pásma.

2.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Pro určení hodnot tohoto kritéria se používají dlouhodobé úrokové sazby vypočtené z výnosu z desetiletých vládních dluhopisů na sekundárním trhu do doby jejich splatnosti. Tři členské země EU, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability jsou vybrány pro výpočet hodnoty referenční úrokové sazby. V průběhu jednoho roku pak pro plnění kritéria nesmí průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba hodnocené země překračovat o více než 2 procentní body stanovenou referenční hodnotu.

Tab. č. 6: Desetileté úrokové sazby vládních dluhopisů (průměr za posledních 12 měsíců, v %)

	2001	2002	2003	8/04	2004	2005	2006	2007
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,92	4,85	4,12	4,30	3,8	3,9	4,2	4,2
Hodnota kritéria (1. řádek + 2,0 p.b.)	6,92	6,85	6,12	6,30	5,8	5,9	6,2	6,2
Česká republika	6,31	4,88	4,12	4,74	4,9	5,3	5,4	5,5

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004

Z hodnot uvedených v tabulce vyplývá, že Česká republika plnila toto kritérium nejen v roce 2004 ale i v letech předešlých bez problémů. Zároveň výhledově prognózy nenaznačovaly problémy s plněním kritéria. Ovšem v této době byla výše úrokových sazeb z vládních dluhopisů závislá na probíhající konsolidaci veřejných financí. Předpokládalo se, že v případě ztráty důvěry ve finanční trhy v souvislosti tehdejších reforem by mohlo vést k nárůstu rizikové premie dlouhodobých úrokových sazeb a tím ohrozit plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb, toto se však nepotvrdilo.⁵

Z uvedených vyplývá závěr, že v době přistoupení k Evropské unii splňovala Česká republika pouze kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Ostatní kritéria plněna nebyla, i když jen z určitých důvodů. Například kritérium stability měnového kurzu ani plněno být nemohlo, jelikož se ČR neúčastnila kurzového mechanismu ERM II. Domnívám se, že jedním z hlavních důvodů neplnění kritérií bylo zapříčiněno zatím nedostatečnou sladěností s ekonomikou eurozóny. Z tohoto důvodu

⁵ Ministerstvo financí ČR. [online]. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2004 [cit. 18.4.2012] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2004_CZ.pdf

nastartovala vláda řadu reforem v oblasti veřejných financí, aby se začala připravovat k postupnému plnění všech daných kritérií.

2.2 Plnění konvergenčních kritérií a ekonomická sladěnost s eurozónou v roce 2011

V současnosti plní Česká republika kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, tedy 2 ze 4 konvergenčních kritérií, ale neplnění všech kritérií nemá ani nyní žádné přímé důsledky a záleží zcela na rozhodnutí a míře připravenosti státu k přistoupení. V prosinci 2009 však bylo proti ČR zahájena Procedura při nadměrném schodku (EDP) kvůli překročení referenční hranice pro vládní deficit v roce 2009 a je i nadále v běhu, jelikož hranice byla překročena i v letech 2010 a 2011. České republice bylo Radou ministrů financí a hospodářství doporučeno snížit udržitelným způsobem vládní schodek pod 3% HDP do roku 2013.

2.2.1 Kritérium cenové stability

Toto kritérium Česká republika v současnosti plní. Předpokládá se však, že v roce 2012 plněno nebude hlavně kvůli zvýšení snížené sazby DPH. Česká národní banka stanovila od roku 2010 inflační cíl na hodnotu 2%. Zároveň se snaží o udržení skutečné míry inflace na úrovni, která není vyšší nebo nižší než cíl o více jak jeden procentní bod. Stanovení tohoto cíle vytváří dobré předpoklady, aby bylo kritérium cenové stability plněno i nadále.

Tab. č. 7: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců, růst v %)

	2008	2009	2010	8/2011	2011	2012	2013	2014
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	2,6	0,0	0,9	1,3	1,6	1,1	1,4	1,4
Hodnota kritéria	4,1	1,5	2,4	2,8	3,1	2,6	2,9	2,9
Česká republika	6,3	0,6	1,2	1,9	2,2	3,4	1,6	2,1

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011

Vidíme, že ČR kritérium neplnila v roce 2008. Tento fakt způsobil hlavně prudký nárůst cen potravin a energií. Dále v tomto roce došlo ke zvýšení snížené sazby DPH z 5% na 9%, byly zavedeny ekologické daně, poplatky ve zdravotnictví a provedeno zvýšení spotřebních daní. Od roku 2009 bylo kritérium opět plněno v důsledku snížení cen

v návaznosti na globální recesi. Od té doby však dochází postupnému nárůstu cen vlivem administrativních opatření či změnou cen potravin a ropy. Z predikce vyplývá, že na přechodné neplnění v roce 2012 bude Česká republika schopna kritérium opět plnit, jelikož nejsou předpokládány zásadní vlivy, které by plnění mohly ovlivnit.

2.2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Stanovené kritérium Česká republika v současnosti neplní. V rámci Procedury při nadměrném schodku, která byla s ČR zahájena v roce 2009, však současné záměry fiskální politiky směřují ke snížení deficitu pod stanovenou hranici kritéria od roku 2013, ovšem při očekávaném ekonomickém vývoji. Rizikem pro plánované snížení hodnoty deficitu je však současná dluhová krize probíhající v eurozóně. V této oblasti také vláda plánuje další konsolidaci veřejných financí tak, aby se do roku 2016 podařilo dosáhnout vyrovnaného hospodaření.

Kritérium vládního deficitu

Dílní kritérium vládního deficitu není v současnosti plněno. K tomuto faktu přispěl vývoj v letech 2008 a 2009, kdy vlivem recese došlo k zpomalení ekonomického růstu a nárůstu ročních deficitů.

Tab. č. 8: Deficit sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-2,2	-5,8	-4,8	-3,7	-3,5	-2,9	-1,9

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011

Z tabulky je patrné, že střednědobý výhled do roku 2014 počítá s postupným snižováním schodů a plnění kritéria od roku 2013 a snížením až na hranici -1,9% HDP plánovanou v roce 2014. Toto číslo vychází i v závislosti na fiskální cíle současné vlády, která stanovila již i zmíněný cíl vyrovnaného hospodaření v roce 2016, avšak za podmínky ekonomického růstu v daném období. Ohrožení stanoveného cíle ale představuje majetkové vyrovnání s církvemi, které bylo schváleno a také ekonomický růst eurozóny, na němž je závislý i růst české ekonomiky a který je ohrožen fiskální krizí v Řecku a potenciálně v dalších zemích jako je Portugalsko či Španělsko.

Kritérium vládního dluhu

Toto dílčí kritérium je v současné době plněno. Od roku 2009 však dochází razantnímu nárůstu dluhu, v současnosti činí hodnota 40,5% HDP. Pokud se však tato úroveň porovná s průměrem EU, není stále až tak vysoká. Současná fiskální politika předpokládá, že vlivem další konsolidace by hodnota dluhu dosáhnout svého maxima v roce 2013 na úrovni 42,8% HDP. V následujících letech se počítá s jejím pozvolným snižováním.

Tab. č. 9: Vládní dluh (v % HDP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	28,7	34,3	37,6	40,5	42,4	42,8	42,0

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2011

Rapidní nárůst dluhu od roku 2008, kdy byla rezerva plnění tohoto kritéria poměrně značná, signalizuje, že je třeba se tímto kritériem zabývat mnohem více než před nárůstem. Rizikem pro plnění kritéria je současná špatná makroekonomická situace v EU. Další velice podstatné riziko pro vývoj veřejných financí představuje zvyšující se podíl důchodců na celkovém obyvatelstvu. Myslím si, že stárnutí obyvatelstva je tématem, které bude v ČR stále aktuálnější a pokud v závislosti na této skutečnosti nebudou provedeny potřebné reformy, především důchodového systému, je třeba z dlouhodobého hlediska počítat s výrazným zvyšováním vládního dluhu.

2.2.3 Kritérium stability měnového kurzu

Vyhodnotit kritérium stability měnového kurzu bude možné až Česká republika vstoupí do kurzového mechanismu ERM II a bude stanovena centrální parita koruny k euru. Jelikož tedy není centrální parita stanovena, není možné toto kritérium vyhodnotit. Je možné ovšem říci, že kurz koruny vůči euru má dlouhodobou tendenci apreciovat a zároveň se jeví i jako vcelku stabilní měna.

Graf č. 2: Nominální měnový kurz CZK/EUR

Poznámka: Pohyb měnového kurzu směrem nahoru znamená v grafu apreciaci koruny vůči euru. Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou za 1. čtvrtletí 2009

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2011

Stanovení hypotetické centrální parity umožňuje sledovat, zda by Česká republika v dvouletém časovém horizontu byla schopna kritérium plnit. Dlouhodobý trend posilování koruny vůči euru byl porušen ve druhé polovině roku 2008. Tento pokles byl způsoben především odklonem zahraničních investorů od regionu střední Evropy, a tedy i od České republiky v důsledku propuknutí globální finanční krize. V první polovině roku 2009 si lze všimnout, že kurz koruny vůči euru začal opět apreciovat. V celkovém pohledu je možné konstatovat, že kurz koruny je relativně stabilní a jeho fluktuace se až na období propuknutí světové krize pohybuje ve vymezeném pásmu stanoveném pro úspěšné plnění kritéria stability měnového kurzu. Pro úspěšné plnění daného kritéria je prioritní vhodné načasování vstupu do kurzového mechanismu ERM II, kdy by období vstupu mělo vykazovat stabilní situaci jak v národní ekonomice tak na světových trzích. Navíc si myslím, že důsledku vysoké otevřenosti je česká ekonomika velmi náchylná na vnější šoky způsobené například růstem cen na zahraničních trzích či vlivem recese, což na volbu vhodného období pro vstup do systému ERM II klade ještě větší nároky.

2.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Česká republika v současnosti toto kritérium plní a předpokládá se, že ho bude plnit i v budoucnu. Pro bezpečné plnění kritéria je však třeba zlepšit stav veřejných financí a tím zachovat důvěru finančních trhů v českou ekonomiku.

Tab. č. 10: Dlouhodobé úrokové sazby pro konvergenční účely (průměr posledních 12 měsíců, v %)

	2008	2009	2010	8/2011	2011	2012	2013	2014
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,2	3,9	4,0	5,3	3,3	3,6	3,2	3,1
Hodnota kritéria	6,2	5,9	6,0	7,3	5,3	5,6	5,2	5,1
Česká republika	4,6	4,8	4,2	3,8	3,7	3,7	3,9	4,2

Poznámka: V prognóze pro roky 2011 – 2014 byly vyloučeny země potýkající se s dluhovými problémy (Řecko, Irsko), tedy země, u kterých nelze předpokládat, že jsou schopné toto kritérium udržitelným způsobem plnit.

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2011

Z uvedené tabulky je zřejmé, s jakou rezervou Česká republika toto kritérium plní. Od roku 2008 do současnosti činí rezerva minimálně jeden procentní bod. V současnosti je toto kritérium plněno na velmi dobré úrovni. Do budoucna predikce počítá se stabilní situací kritéria dlouhodobých úrokových sazeb. Stabilní situace má základ v probíhajících vládních reformách, kvalitním ratingu, který byl v srpnu 2011 zvýšen o dva stupně a zájem občanů i zahraničních investorů o české státní dluhopisy.

Pokud srovnáme hodnoty vykazované Českou republikou v roce jejího přistoupení k Evropské unii a v současnosti, lze jednoznačně říci, že se ČR postupně posouvá k výhledovému plnění všech konvergenčních kritérií. Ve všech hodnocených kritériích, kromě kritéria udržitelnosti veřejných financí, jsou vykazovány lepší úrovně hodnot než tomu bylo v roce 2004. Předpokládám tedy, že je cíleným záměrem ČR postupně zajistit plnění všech kritérií. U kritéria udržitelnosti veřejných financí ale působil hlavně vliv globální finanční krize, kdy od roku 2008 docházelo k vysokým schodkům vládního rozpočtu a zvyšování celkového vládního dluhu. Postupné zlepšování kritérií je důsledkem především odpovědné fiskální politiky a reforem potřebných k udržení ekonomické stability, díky které bude možné konvergenční kritéria plnit. Na druhou stranu si myslím, že by bylo možné plnit kritéria již v dřívějších letech, kdyby na Českou republiku nedopadly následky světové krize a současně se podařilo razantněji

postupovat v otázce korupce ve státní sféře, kdy ročně státní rozpočet přichází o finanční prostředky v řádech desítek miliard korun.

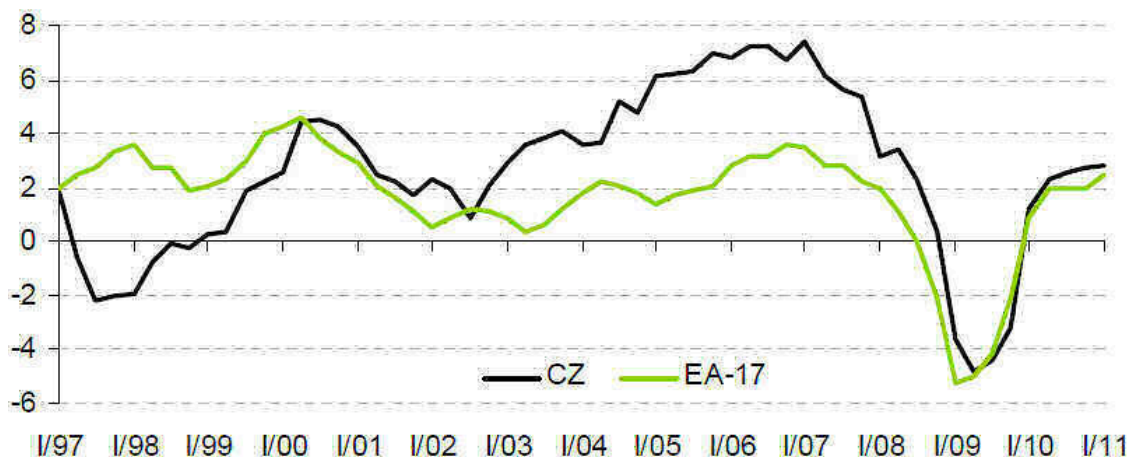
2.2.5 Stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou

Pro úspěšný vstup do eurozóny je mimo plnění konvergenčních kritérií důležitá též sladění národní ekonomiky s ekonomikou eurozóny. Sladění je pro oblast se společnou měnou velice důležitá. Pokud je vytvořena určitá měnová oblast, kde je v rámci států užívána společná měna, je třeba sjednotit ekonomiky v této oblasti tak, aby nemohlo docházet k náhlým asymetrickým šokům a tím k poškozování celé oblasti. Hodnocení je prováděno na základě cyklické a strukturální sladění.

Cyklická a strukturální sladění

Sladění České republiky s eurozónou je sledována hlavně z toho důvodu, že náklady plynoucí ze ztráty vlastní měnové politiky budou znatelně omezeny, pokud bude sladění české ekonomiky s ekonomikou eurozóny co nejvyšší. Podobnost české ekonomiky je sledována pomocí dosaženého stupně reálné ekonomické konvergence. Vyšší úroveň přispívá k větší podobnosti z pohledu dlouhodobého vývoje. Pokud se podíváme na vývoj české ekonomiky, tak lze říci, že z dlouhodobého hlediska reálně konverguje k vývoji ekonomiky eurozóny. Tento trend se však vlivem dopadů finanční a ekonomické krize dočasně zastavil. Krize způsobila i přerušování sblížení cenové hladiny i přibližování mzdové úrovně dosahované v eurozóně. Ovlivněn byl i reálný kurz koruny, který v době recese vůči euru oslaboval. Z analýz, které byly v nedávné době provedeny však vyplývá, že lze v průběhu následujících pěti let očekávat průměrné tempo zhodnocení koruny vůči euru mezi 1,8 a 2,4% ročně. Vlivem útlumu během krize a postupného zotavování české ekonomiky, které probíhalo společně s eurozónou, bude možné až v dalších letech vyhodnotit, zda došlo k většímu sladění hospodářského cyklu.

Graf č. 3: Růst HDP v ČR a eurozóně (v %, meziročně, sezonně očištěno)

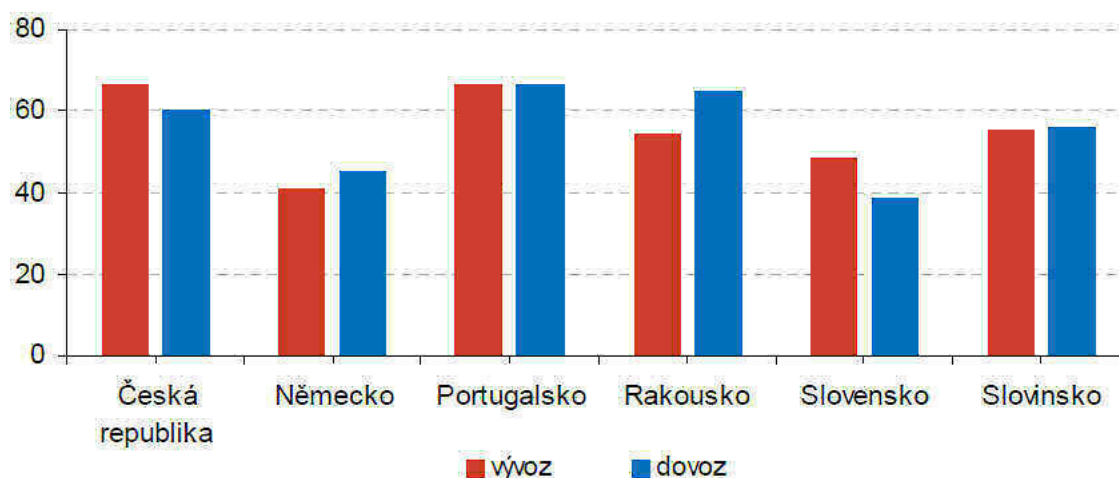
Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011

Z grafu je patrné, že Česká republika vykazovala vyšší procenta růstu HDP od roku 2003 do příchodu hospodářské krize, kdy došlo k velkému propadu obou ekonomik. V porovnání s eurozónou má česká ekonomika vyšší podíl tvorby produktu připadající na průmysl, než na služby. I v posledních letech došlo k mírnému prohloubení rozdílů struktury ekonomické aktivity, kdy se část podílu tvorby produktu v eurozóně přesunula z průmyslu na činnosti finančního zprostředkování. Rozdílný vývoj v ČR může být způsobem faktem, že v české ekonomice zastává nadprůměrný podíl tvorby HDP automobilový průmysl, který tvoří jakousi páteř celé ekonomiky.

Před vstupem do měnového unie není dobrá rychlá konvergence nominálních úrokových sazeb, která může způsobit makroekonomickou nerovnováhu a riziko pro finanční stabilitu. Proto je výhodné postupné sblížování úrokových sazeb před samotným vstupem. Česká republika je z tohoto pohledu na dobré úrovni, jelikož rozdíly mezi českými úrokovými sazbami a sazbami eurozóny nejsou v dlouhodobém měřítku velké a blíží se nulovým hodnotám. Dalším měřítkem hodnotící možnost sdílení společné měny je dlouhodobě podobný pohyb měnových kurzů vůči referenční měně. Jako referenční měna je používán americký dolar. Česká koruna má vůči dolaru dlouhodobě podobný vývoj jako euro. Tento stav je dle mého názoru pro hodnocení konvergence dobrou zprávou. Provázanost české ekonomiky s eurozónou je na relativně vysoké úrovni hlavně v obchodní a vlastnické oblasti. Tento fakt má příznivé účinky na odstraňování výkyvů měnových kurzů a snížení transakčních nákladů. Z hlediska

obchodu představují státy eurozóny pro Českou republiku podíl 66% na celkovém exportu a 60% na celkovém importu. Přímé zahraniční investice plynoucí z eurozóny do ČR tvoří okolo 50% HDP. Na jednu stranu si myslím, že takto vysoký podíl je pro sladění s eurozónou příznivý, ale z druhé strany je ještě před přijetím eura značná část české ekonomiky závislá na stabilní situaci v eurozóně, která je v současnosti ohrožena probíhající evropskou dluhovou krizí.

Graf č. 4: Podíl vývozu a dovozu do eurozóny na celkovém vývozu a dovozu v první polovině roku 2011 (v %)

Zdroj: MFČR, Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011

Ve srovnání finančního sektoru vykazuje Česká republika nižší hodnoty například v podílu úvěrů poskytnutých soukromému sektoru. Tento podíl tvoří v ČR 56% HDP, což ve srovnání s eurozónou představuje zhruba dvě pětiny. Strukturou finančních aktiv a pasiv podniků a domácností se Česká republika přibližuje stavu v eurozóně. Zadluženost českého soukromého sektoru je výrazně nižší, na druhou stranu však disponuje nižšími aktivy. Podobnost vykazují klientské sazby či splatnost úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům. Z pohledu celkové integrace finančních trhů je dosahováno stálého přibližování a snižování rizik šoků vůči těmto trhům v rámci ČR a eurozóny.⁶

⁶ Ministerstvo financí ČR. [online]. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011 [cit. 22.4.2012] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2011_pdf.pdf

Česká republika je na cestě k přistoupení do evropského měnového systému vystavena povinností plnit konvergenční kritéria udržitelným způsobem nejen v době vstupu do měnového systému, ale hlavně v dlouhodobém časovém horizontu. Tato skutečnost klade nemalé nároky na českou fiskální politiku a rozpočtovou odpovědnost. Pro Českou republiku je to především v současnosti nelehký úkol vlivem nestabilní politické situace, kdy se názory koalice i opozice velmi rozcházejí. Je zřejmé, že nestabilní domácí politická a hospodářská situace způsobuje nemalé problémy a oddaluje schopnost země plnit podmínky vyžadované pro úspěšnou konvergenci. Snaha o zapojení se do měnového systému a přijetí společné měny však nenese pouze povinnost udržitelně plnit konvergenční kritéria, ale připravit českou ekonomiku na vstup tím, že bude co možná nejvíce sladěna s ekonomikou eurozóny. Sladěnost ekonomiky s eurozónou má zabránit náhlým šokům ohrožující celou měnovou unii. Co možná nejvyšší podobnost ekonomik se týká veškerých oblastí veřejného i soukromého sektoru. Právě proto je nutné počítat s dlouhodobým časovým horizontem na sladění všech ekonomických oblastí, které mohou zásadně ovlivnit hospodářskou či finanční stabilitu. Přijetí eura přinese České republice další povinnosti, ale současně s nimi především řadu výhod, které zavedení společné měny doprovází.

3 PŘÍNOSY A NÁKLADY ZAVEDENÍ SPOLEČNÉ MĚNY

V této kapitole se zaměřím na přínosy a náklady, které zavedení společné měny pro stát vstupující do EMU přináší. Česká republika by se měla k měnové unii z pohledu hodnocení výhod a nevýhod přijetí eura připojit až v tom okamžiku, kdy budou přínosy zavedení jednoznačně převažovat nad náklady a riziky. Vzhledem k tomu, že i přes existenci eurozóny hájí členské státy především svůj vlastní zájem, je nutné neustále sledovat a hodnotit přínosy a rizika plynoucí z přistoupení k měnové unii. Z tohoto důvodu je dobré hodnotit nejen názory, které přijetí eura podporují, ale též názory, jejichž pohled na tuto problematiku je více skeptický.

3.1 Dopady zavedení eura na národní ekonomiku

Hlavní myšlenkou zavedení společné měny je především fakt, že její přínosy pro země, které nahradí svou národní měnu společnou měnou, budou dalece převyšovat nevýhody s tím spojené, jinak by její existence byla z ekonomického hlediska nesmyslná. Od jednotné měny je mimo jiné očekáváno, že její zavedení bude přispívat ke stabilnější, jednodušší a hlubší spolupráci mezi zúčastněnými zeměmi. Zároveň přispěje ke zvyšování jejich konkurenceschopnosti vůči ostatním státům světa. Vůči koruně je euro více stabilní a tvoří výhodu většího a ekonomicky silnějšího celku ve světové ekonomice. Stabilita eura je jeho hlavní předností, umožňuje snižovat náklady a přináší efekty, jež se projeví v dlouhodobější ekonomické stabilitě a podpoře ekonomického růstu. Na druhou stranu nezavedení eura či oddalování stanovení termínu pro jeho přijetí může ve svých důsledcích vést ke zhoršení obchodní bilance. To ovlivní export a růst hrubého domácího produktu. Velkým přínosem společné měny je pro českou ekonomiku odstranění kurzového rizika v obchodu s ostatními zeměmi eurozóny, jež tvoří značnou část českého exportu. Další výhodou zavedení eura pro Českou republiku je tlak na rozpočtovou odpovědnost. Po vstupu do eurozóny bude ČR muset podepsat Pakt stability a růstu, který je zaměřený na hospodaření členských států s vyrovnaným rozpočtem a požaduje i zdravé veřejné finance, což je v zájmu České republiky. Z Paktu však plynou sankce při nedodržení stanovených podmínek. Značný přínos představuje přijetí eura pro kapitálové obchody, které se stanou mezinárodně jednodušší srovnatelné. Česká národní banka se po vstupu do měnového systému bude moci podílet na měnové politice Evropské centrální banky.

Z druhé strany ale zavedení eura přináší ztrátu samostatné měnové politiky. Ta bude prováděna Evropskou centrální bankou prostřednictvím ČNB. Velký problém však spočívá v tom, že přesunem národní měnové suverenity do rukou ECB vzniká jednotná měnová politika, která je uplatňována plošně na celou eurozónu. Za předpokladu odlišné ekonomické situace v jednotlivých zemích nemusí být plošně uplatňovaná politika vhodná pro všechny členské státy. Tato skutečnost ohrožuje především menší země eurozóny, jelikož Evropská centrální banka vytváří svou měnovou politiku na základě hospodářské a měnové situace v hlavních zemích eurozóny jako je Francie a Německo. Měnová politika je soustředěna na cenovou stabilitu, ta je však brána jako průměr za celou unii. Takto vedená měnová politika vedla v minulosti k tomu, že po jejím uplatňování bylo ve velkých zemích eurozóny dosaženo nízkých hodnot inflace, ale v menších zemích byly zaznamenány hodnoty vyšší než před přijetím eura. V současné době používají centrální banky pro ovlivňování cenové hladiny změnu jejich úrokových sazeb. To ovlivňuje rozhodování komerčních bank o své úrokové politice a poskytování úvěrů. Při zvýšení úrokových sazeb dochází ke zdražování úvěrů pro podnikatele, domácnosti i stát, což může vyvolat snížení poptávky po úvěrech a zpomalení ekonomického růstu. Snížení agregátní poptávky pak způsobuje tlak na snižování cen. Z tohoto hlediska by tedy měl vstup do měnové unie představovat šok pro českou ekonomiku, jelikož úrokové sazby Evropské centrální banky jsou podstatně vyšší než je tomu u ČNB. Tento fakt nahrává riziku růstu inflace v České republice po vstupu do měnové unie. Myslím si však, že by případná inflace mohla vzrůst pouze nepatrně a nebo jenom přechodně, protože tato skutečnost nebyla potvrzena ani u států, které už do eurozóny vstoupily. Ze statistických údajů vyplývá, že u dnešních států eurozóny po vstupu sice došlo k navýšení cen u některých položek, jako jsou například drobné opravy, služby u kadeřníka či platby v restauraci, ale u jiných druhů zboží ceny naopak klesly, což mělo v souhrnu minimální inflační dopad. V České republice je pro tento případ připraveno opatření v podobě duálního označování cen, většího sledování cenového vývoje či vytvoření černé listiny obsahující podnikatele, kteří se budou snažit využít zavedení eura ke zvýšení svých cen. Další nevýhodu tvoří náklady spojené s přechodem na euro představující kupříkladu výměnu technických zařízení, náklady na informování občanů nebo stažení národní měny z oběhu. Vstupem do eurozóny by se Česká republika nejspíš musela zapojit do Evropského stabilizačního mechanismu, jež by jí přineslo povinnost tento mechanismus spolufinancovat. Dle odhadů by během

prvních pěti let od vstupu do stabilizačního mechanismu musela ČR dodat kapitál ve výši 32 mld. Kč. Konečný závazek by mohl dosáhnout až 350 mld. Kč. Značné riziko tvoří podhodnocení české koruny vůči euru, jež by při přechodu na euro mohlo způsobit znehodnocení peněžních úspor a důchodů. Před přijetím eura je tedy nutné zajistit zlepšení kurzu koruny k euru.⁷

Tab. č. 11: Přínosy a náklady zavedení eura v případě České republiky

PŘÍMÉ PŘÍNOSY	PŘÍMÉ NÁKLADY
<ul style="list-style-type: none"> - Pokles transakčních nákladů - Snížení kurzového rizika v zahraničním obchodu - Zastavení apreciacie a volatility kurzu koruny - Pokles úrokových sazeb - Transparentnost cen - Snížení rizika měnové krize 	<ul style="list-style-type: none"> - Administrativní a technické náklady - Jednorázové zvýšení cen - Ztráta autonomní měnové a kurzové politiky - Pokles zisků bankovního sektoru
NEPŘÍMÉ PŘÍNOSY	NEPŘÍMÉ NÁKLADY
<ul style="list-style-type: none"> - Růst zahraničního obchodu - Zesílení přílivu přímých zahraničních investic - Růst HDP 	<ul style="list-style-type: none"> - Vyšší inflace

Zdroj: Helísek M., Euro v ČR z pohledu ekonomů, vlastní zpracování

3.2 Dopady zavedení eura na podnikovou sféru

V podnikovém sektoru je v současné době nejdůležitější příprava na budoucí vstup České republiky do Evropského měnového systému, která by měla začít co nejdříve. Přípravy na zavedení nové měny jsou pro společnosti a podnikatele životně důležité, pokud chtějí využít nákladově efektivní změny měnového prostředí a vyhnout se technickým problémům a problémům spojených s personální připraveností. V tomto ohledu hrají významnou roli veřejné instituce, které by měly zabránit vzniku legislativních či fiskálních překážek. Pro podniky je nezbytně nutné se aktivně podílet na přípravě transformace, jelikož lze předpokládat, že adaptace na nové měnové podmínky musí být vykonána v každém případě. V přípravách lze však jistě spatřovat značné rozdíly mezi velkými podniky s mezinárodní angažovaností na jedné straně a malými či středními podniky na straně druhé, které nevykazují žádnou či malou

⁷ Helísek, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň: Aleš Čeněk, vydavatelství a nakladatelství, 2009. ISBN: 978-80-7380-182-3

Pečinková, I. *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2. rozšířené vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN: 978-80-7325-138-3

mezinárodní účast, jež jim umožňuje pouze omezenou možnost přizpůsobit se novým podmínkám. Důležitou úlohu v procesu příprav hrají informační systémy, které by měly být do procesu měnového přizpůsobení zahrnuty již v samých počátcích. Celý proces by mohl být popsán v několika fázích. Na počátku procesu je důležité zahájení shromažďování informací, kdy je následně specifikováno a vymezeno pole působnosti podniku. Následně je dobré zjistit, ve kterých podnikových oblastech budou vyžadovány přizpůsobovací změny. Dalším krokem je definování strategie přeměny, včetně harmonogramu a sestavení rozpočtu. Konečnou fází je samotné provedení transformačních změn. Zavedení eura přináší pro podnikatelskou sféru změnu, která přinese jak výhody, tak i nevýhody. Zatímco výhody lze předpokládat po celou dobu po přijetí eura, tak náklady s ním spojené budou koncentrovány ve formě dodatečných výdajů rozložených v největší míře do jednoho roku před zavedením jednotné měny.

Jeden z hlavních přínosů zavedení eura pro české podniky představuje eliminace kurzového rizika. V současnosti, kdy dochází ke kolísání měnového kurzu koruny vůči euru, znamená pro podnikatele změnu eurové pohledávky respektive závazku v domácí měně. Při vývoji kurzu tedy může podnik dosáhnout neočekávaných výnosů či nákladů. Rizikem je v tomto ohledu časový interval mezi realizací transakce a inkasa platby, kdy může během intervalu dojít ke změně měnového kurzu.

Tab. č. 12: Příklad dopadu změny kurzu koruny vůči euru na hodnotu pohledávky

Kalkulace ceny výrobku a její konverze na eura				
Celkové náklady	10 000 000		Kurz 5.1.2007	27,8
Zisková marže	5%		Celková cena v €	377 698
Celková cena (kč)	10 500 000		Rentabilita v %	5,0
Scénáře možného vývoje v době splatnosti faktury				
Kurz 5. 4. 2007	kurz	změna kurzu	hodnota pohledávky v Kč	skutečná rentabilita v %
oslabení CZK	29,19	5,0%	11 025 000	10,25
stabilní kurz	27,80	0,0%	10 500 000	5,00
posílení CZK I.	26,97	-3,0%	10 185 000	1,85
posílení CZK II.	26,13	-6,0%	9 870 000	-1,30

Zdroj: Lacina L. Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR

Z uvedeného příkladu vyplývá, že pokud dojde k výraznějšímu posílení kurzu koruny vůči euru, ztrácí podnik schopnost pokrýt své náklady. Toto riziko lze eliminovat pomocí hedgingu, ovšem i s touto formou zajištění jsou spojeny náklady, které by

v případě zavedení společné měny odpadly. Další výhodou zavedení eura je úspora nákladů zahraničního platebního styku. V současnosti jsou platební transakce prováděné se zeměmi eurozóny zpoplatněny více, než je tomu u domácích transakcí. Po vstupu do eurozóny by měly být poplatky účtované za platební styk s eurozónou zhruba ve stejné výši jako za domácí platby. Zároveň by odpadly poplatky spojené s vedením a používáním eurových účtů, které si podniky obchodující s eurozónou u bank vedou. Přínosem je i zjednodušení účetnictví, kde by zmizely celé řady účetních operací spojené s kurzovým rizikem. Zavedení eura umožňuje vyšší transparentnost cen, a tedy lépe pozorovat cenové rozdíly mezi zeměmi, což může přispět ke stimulu arbitrážních obchodů a podpořit vývoz a pozitivně působit na růst HDP. Stabilita eura by také zajistila lepší prostředí pro podnikatelská rozhodnutí a snížení rizika vyplývajícího z vnějších vlivů, kdy je následně možné lépe plánovat budoucí investice. Současně podniky získají lepší přístup na kapitálové trhy eurozóny.

Podnikům však vzniknou i jisté náklady a rizika spojené se zavedením eura. Jedny z nich jsou náklady vzniklé na úpravu informačních systémů, kdy je třeba nastavit vzájemné vazby mezi jednotlivými subsystemy a zároveň doprogramovat stávající systémy tak, aby byly schopny operovat s korunovou a eurovou měnou zároveň. Výše vynaložených nákladů bude souviset i s tím, jak velmi specializované a zákaznický orientované informační systémy podniky používají. Další nákladovou položkou je informační kampaň. V souvislosti se zavedením eura bude nutné informovat odběratele, dodavatele i zaměstnance o změnách, které budou realizovány. Své obchodní partnery bude třeba informovat o období, od kdy budou akceptovány faktury již pouze v eurech, seznámit je s novým ceníkem, vyplývajícími právními a obchodními vztahy atd. Zaměstnanci budou muset být seznámeni s vnitropodnikovými směrnicemi týkajícími se přechodu na euro. IT oddělení je nutno zaškolit na nové programy, zaměstnanci pracující s hotovostí se budou muset seznámit s novými bankovkami a další. Možné riziko pro podniky představuje nevhodně nastavený přepočítací koeficient při přechodu na euro. V případě jeho nadhodnocení by mohl mít neblahý vliv na konkurenceschopnost vývozních podniků či na znehodnocení ve větším množství držených eurových aktiv. Jako další možný negativní vliv by mohl působit tlak odborů na zvyšování mezd v důsledku subjektivně vnímané inflace. V takovém případě by firmám vzrostly personální náklady. U menších podniků s velkým podílem mzdových

nákladů by to mohlo znamenat značné ohrožení ve spojení s ostatními náklady s přechodem na euro spojenými.⁸

3.3 Dopady zavedení eura na obyvatele

Jedna z obecných výhod zavedení eura pro obyvatele je ta, že umožní pohodlnější a levnější cestování. Lidé už nebudou před cestou mimo Českou republiku měnit peníze, což jim ušetří čas a náklady vynaložené na hledání směnárny s nejvýhodnějším kurzem. Zároveň se usnadní i nakupování v zahraničí, jelikož obyvatelstvo již bude seznámeno s eurovými mincemi a bankovkami z běžného používání na domácím trhu. Velkou výhodou představuje i to, že proces s výměnou valut nebude třeba ani při cestách mimo eurozónu, protože platba eurem je v současnosti možná prakticky všude na světě. Současně se bude moci každý občan snadněji orientovat na trhu v oblasti porovnávání cen. Veškeré ceny napříč celou eurozónou budou snadno srovnatelné a spotřebiteli je tak umožněno si vybrat produkt s nejvýhodnější cenou i v jiném členském státě. Tato skutečnost by měla přinést pozitivní efekt v podobě konkurenčních tlaků, což přináší výhodu nižších cen, vyšší kvality a rozšíření nabídky zboží a služeb. Dalším přínosem společné měny je možnost získání levnějších půjček. Evropská centrální banka si klade za cíl držet inflaci v eurozóně na nízké úrovni, což se odráží v nízkých hodnotách úrokových sazeb. Souběžně je však k této výhodě třeba racionálního chování obyvatel, aby jejich míra zadlužování zůstala na rozumné úrovni.⁹

Z opačného pohledu je nutno říci, že většina nových členských států Evropské unie jsou země méně ekonomicky vyspělé než západoevropské státy. Nižší ekonomická úroveň se vyznačuje nižší úrovní hrubého domácího produktu na obyvatele a nižší cenovou hladinou. Při přípravách na vstup do eurozóny pak dochází k vyrovnávání cenové hladiny s členskými státy a může docházet k riziku vnímané inflace. V České republice je prováděno vyrovnávání cenových hladin s eurozónou pomocí zpevnování měnového kurzu. Při přechodu na společnou měnu je pak nutno stanovit vyšší přepočítacího koeficientu, což sebou nese určité riziko v ovlivnění kupní síly obyvatel.

⁸ Zahradník, P. *Vstup do Evropské unie. Přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-472-4

Lacina, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. 2. Upravené vydání o podněty z oponentního řízení*. Bučovice: Martin Stříž, 2008

⁹ *Zavedení eura v ČR*. [online]. Výhody pro spotřebitele [cit. 28.4.2012] Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebitel.html

V době přechodu na euro budou obyvatelé seznámeni s vyšší přepočítacího koeficientu, který bude vyjádřen pomocí přímé kotace s přesností na šest číslic. Znamená to tedy X jednotek národní měny za 1 euro. Pomocí tohoto koeficientu budou přepočteny ceny veškerých statků, stejně tak mzdy, platy a důchody či úspory. Mzdy budou přepočteny dnem přistoupení k eurozóně, národní plán počítá se zaokrouhlování mezd směrem nahoru. Důchody budou upravovány dle stejných pravidel jako mzdy a navíc budou pravidelně valorizovány, tak jak to stanovuje zákon v souladu s vývojem cenové hladiny. Zůstatky na bankovních účtech budou převedeny automaticky dle přepočítacího koeficientu, za toto nebude účtován bankovními institucemi žádný poplatek. Upravení přepočtu bude probíhat pomocí zaokrouhlování na nejbližší eurocent. Takto nastavený systém by neměl ovlivnit kupní sílu obyvatel na domácím trhu, ovšem výše stanoveného přepočítacího koeficientu může ovlivnit kupní sílu ve vztahu k zahraničí v návaznosti na úroveň tamní cenové hladiny vůči cenové hladině domácí. Ve vztahu k zahraniční kupní síle obyvatel bude velice záležet na vývoji kurzu koruny vůči euru a následně stanovený přepočítací koeficient.¹⁰

Tab. č. 13: Vliv výše přepočítacího koeficientu na peněžní zůstatky obyvatel

Tržní měnový kurz CZK/EUR	22,00	23,00	24,00	25,00
Zůstatek na běžném účtu: 500.000 Kč	22 727 €	21 739 €	20 833 €	20 000 €
Přepočítací koeficient = CZK/EUR + 1%	22,22	23,23	24,24	25,25
Zůstatek na běžném účtu: 500.000 Kč	22 502 €	21 524 €	20 627 €	19 802 €
Přepočítací koeficient % CZK/EUR – 1%	21,78	22,77	23,76	24,75
Zůstatek na běžném účtu: 500.000 Kč	22 956 €	21 959 €	21 044 €	20 202 €

Zdroj: Vlastní zpracování

Z uvedené tabulky jasně vyplývá, že stanovená výše přepočítacího koeficientu má vliv na zahraniční kupní sílu obyvatel. V tabulce jsou uvedeny propočty v případech, kdy by

¹⁰ Lacina, L. a kol. Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. 2. Upravené vydání o podněty z oponentního řízení. Bučovice: Martin Stříž, 2008

bylo rozhodnuto o stanovení přepočítacího koeficientu o 1% slabší než by byla tržní úroveň kurzu a následně ve výši o 1% silnější než hodnota tržního kurzu. Soudím tedy, že by pro vstup do eurozóny měla Česká republika vymezit období, kdy lze předpokládat posílení kurzu koruny vůči euru, ovšem v rámci vymezeného fluktuačního pásma, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění kupní síly obyvatel vůči zahraničí.

4 ODHAD ČASOVÉHO HORIZONTU VSTUPU ČR DO EUROZÓNY A PRŮZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ

V této kapitole provedu na základě svého subjektivního názoru odhad termínu zavedení eura v České republice a zapojení do Evropského měnového systému. Součástí kapitoly je dotazníkové šetření provedené v souvislosti s daným tématem.

4.1 Zavedení eura v České republice

Stanovení přesného data, kdy bude Česká republika schopna stát se členem eurozóny není vůbec jednoduchá záležitost. Tuto schopnost ovlivňuje celá řada faktorů, které je třeba brát v potaz. Domnívám se však, že pokud by se Česká republika zaměřila pouze na prioritu přistoupení k eurozóně bez ohledu na domácí situaci, byla by schopna kritéria plnit. V tomto důsledku se mi zdá, že je celý konvergenční proces ovlivňován současnými pohledy občanů na problematiku zavedení společné měny, jelikož žádná vláda nejspíš neučiní takto zásadní krok ve chvíli, kdy budou občané ČR zásadně proti. Navíc v současné době, kdy se v politické sféře řeší především vládní krize zapříčiněná skandály koaličních stran, není asi přistoupení České republiky k eurozóně na programu dne. Navíc celá schopnost plnění konvergenčních kritérií v případě ČR závisí na odpovědném hospodaření s veřejnými financemi a fiskální zodpovědností. Touto cestou se vydala současná vláda, která chce prostřednictvím reformy především důchodového systému stabilizovat veřejné rozpočty. Z toho plynoucí změny se však voličům příliš nezamlouvají a hrozí konání předčasných voleb, ve kterých by za současné situace nejspíše zvítězila opozice. V takovém případě předpokládám, že by se přijetí eura v České republice ještě více oddálilo. Opoziční plány totiž počítají se zrušením současně zaváděných reform a zvýšení výdajů z veřejných rozpočtů ve prospěch svých voličů. Je však možné, že opozice tak činí z důvodu zalíbení se široké veřejnosti a sestavení své vlády. Cesta reformy, kterou zvolila současná vláda je však podle mého názoru ta správná k přiblížení se zavedení eura v České republice.

Velké riziko v tomto směru představuje snižující se stav ekonomicky aktivních obyvatel v souvislosti s neustále se zvyšující tendencí stárnutí obyvatelstva. V souvislosti s tím je velice nutné realizovat reformy především důchodového systému i celé oblasti veřejných rozpočtů, aby byla situace i nadále udržitelná. Takto zásadní reformy však většinou vedou k nespokojenosti značné části obyvatelstva a často tedy i k jejich neúspěšné realizaci. Jako příklad lze uvést současné reformní počínání vlády, které je

neustále kritizováno a zpomalováno odbory. Dle mého názoru si však značná většina obyvatel neuvědomuje potřebu těchto opatření a nevidí v nich širší souvislosti. Zastávám přesvědčení, že v současnosti je nutné si utáhnout opasky tak, abychom v budoucnu, po vstupu do eurozóny, mohli využít a čerpat všech výhod se zavedením eura spojených.

Ze současných prognóz vyplývá, že by ČR byla teoreticky schopna plnit konvergenční kritéria v roce 2013. V té době by právě mělo dojít i k plnění kritéria deficitu veřejných financí. Takovýto stav je však možný pouze při zachování již zmíněné fiskální odpovědnosti a konsolidace veřejných financí. Je tedy možné, že od roku 2014 by snad byla Česká republika schopna vstoupit do měnového mechanismu ERM II a podrobit se tak dvouletému testovacímu období před vstupem do eurozóny. Z výše uvedených důvodů však předpokládám, že v tomto období k přijetí eura nedojde. Navíc mám dojem, že by se vláda ani nepokusila přistoupit k eurozóně tak brzo po započatých reformách veřejných rozpočtů.

Jako rozumné se mi pro přijetí eura jeví období mezi roky 2016 a 2018. V této době snad již bude jasný výsledek politických a reformních změn v naší republice. Současně je na toto období, v případě zachování příznivých podmínek, plánované hospodaření s vyrovnaným rozpočtem, což znamená určitou stabilitu v udržení veřejných financí a tedy posun k lepšímu splňování požadavků stanovených pro vstup do měnové unie. Zároveň předpokládám, že v této době již bude Česká republika dostatečně sladěna s ekonomikou eurozóny a nebude pro ní tedy zavedení eura představovat přílišné riziko ze vzniku asymetrických ekonomických šoků.

4.2 Dotazníkové šetření

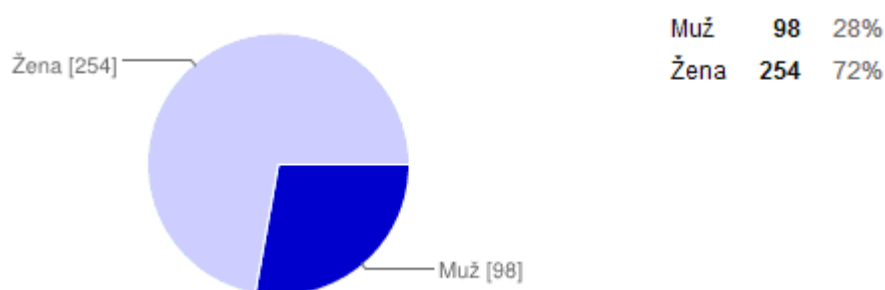
V rámci tématu své bakalářské práce jsem se rozhodl provést dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, jaký názor mají mladí lidé na přijetí eura v České republice. Zároveň jsem chtěl získat informace o tom, zda mají právě mladí lidé o tuto problematiku, jež se jich osobně týká, zájem. Průzkum jsem se snažil zaměřit na cílovou skupinu osob od 15 do 30 let. Dotazník jsem zpracoval pomocí funkcí stránek <https://www.google.cz/> a zveřejnil a získával respondenty pomocí sociální sítě. Celkem se mi podařilo získat 352 respondentů.

Všichni zúčastnění byli informováni o tom, kdo a za jakým účelem dotazník vytvořil. Dotazník obsahuje 14 otázek. První 3 otázky se zabývají rozřazením respondentů dle pohlaví, věku a dosaženého vzdělání. Zbýlých 11 otázek se zabývá přímo problematikou zavedení eura v ČR. Dotazník jsem se snažil zpracovat tak, aby byl srozumitelný a výsledky měly jasnou vypovídací hodnotu.

Vyhodnocení výsledků dotazníku

První otázka byla zaměřena na rozčlenění respondentů dle pohlaví, z celkového počtu 352 respondentů tvořily 254 ženy a 98 muži.

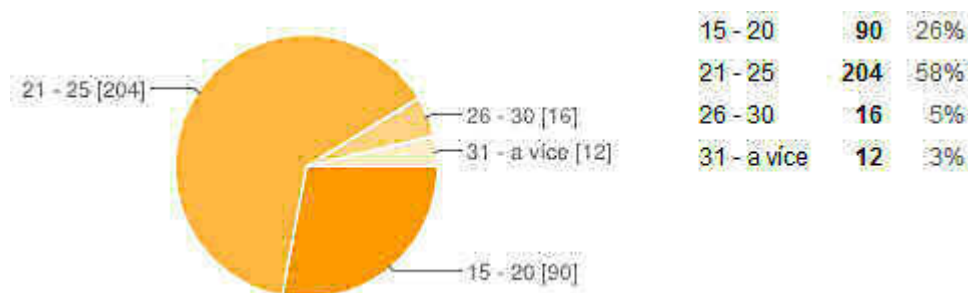
Graf č. 5: Složení respondentů dle pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhá otázka měla za úkol rozřadit respondenty do věkových kategorií. Jak jsem již uvedl, dotazník byl zaměřen především na mladou generaci do 30 let. Z výsledků vyplývá, že převážná většina dotazovaných zapadla do mé cílové skupiny.

Graf č. 6: Složení respondentů dle věku

Zdroj: Vlastní zpracování

Třetí otázka rozřadila respondenty dle dosaženého vzdělání. Největší podíl (73%) tvořili lidé se středoškolským vzděláním s maturitou. Mrzí mě, že se mi nepodařilo získat více respondentů s vysokoškolským vzděláním, jelikož jsem chtěl znát názor především lidí, kteří s danou problematikou přišli jistě častěji do styku než ostatní stupně vzdělání. Na

druhou stranu lze dle těchto výsledků usuzovat na širší okruh české veřejnosti, jelikož podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je v České republice poměrně nízký.

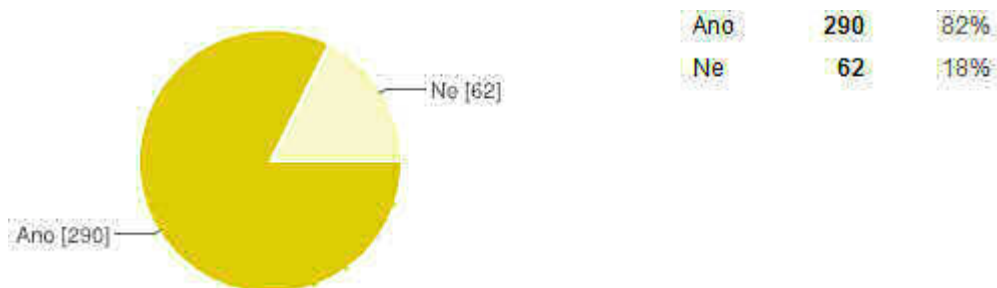
Graf č. 7: Složení respondentů dle dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

Čtvrtou otázkou jsem zjišťoval, zda jsou si respondenti vůbec vědomi toho, že je Česká republika povinna společnou měnu euro přijmout. 82% dotázaných si je této skutečnosti vědomo. Tento výsledek mě docela překvapil, jelikož jsem počítal s číslem daleko nižším. Vycházel jsem z předpokladu, že o tomto faktu mnoho lidí neví.

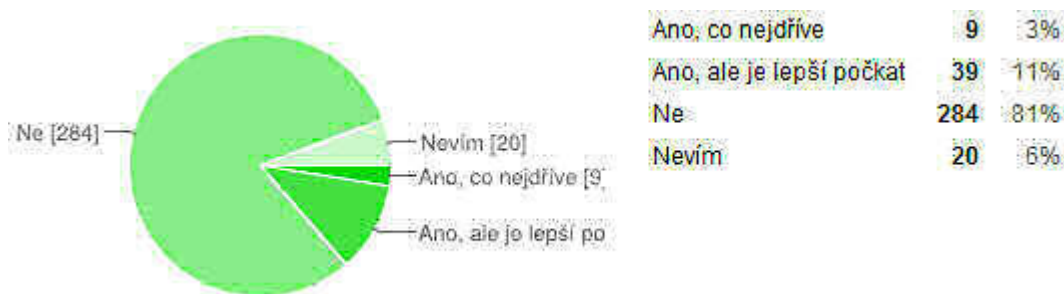
Graf č. 8: Víte o tom, že se ČR vstupem do EU automaticky zavázala k přijetí společné měny euro a je jenom otázkou času, kdy se tak stane?

Zdroj: Vlastní zpracování

V páté otázce šlo o to, zda je dotazovaný pro či proti zavedení eura. Překvapilo mě, že převážná většina (81%) dotázaných je proti jeho zavedení. Z mého přesvědčení jsem předpokládal, že většina bude pro přijetí eura ve výhledové době, tuto možnost však zvolilo pouze 11% respondentů. Je možné, že i mladým lidem se nelíbí současná situace v eurozóně a proto nejsou přijetí společné měny nakloněni, jelikož pro zavedení eura v co nejbližší době se vyjádřila pouze 3% dotázaných.

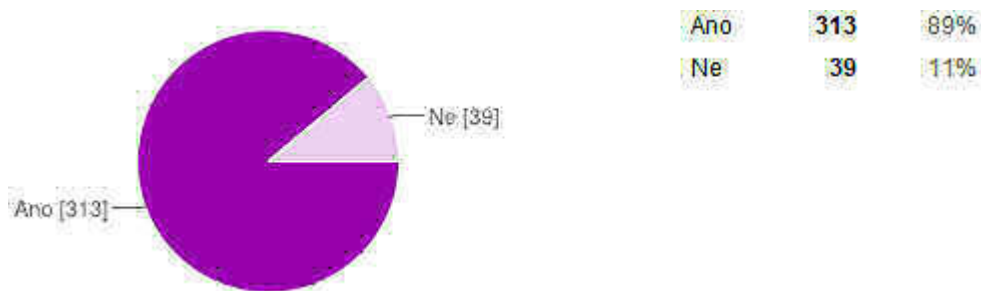
Graf č. 9: Jste pro zavedení eura v České republice?

Zdroj: Vlastní zpracování

V následující šesté otázce jsem se ptal na to, zda dotazovaní mají obavy z toho, co zavedení společné měny přinese. Z odpovědí je jasné, že drtivá většina (89%) dotázaných má obavy z dopadů zavedení eura. Tento výsledek zcela jistě navazuje na předchozí otázku, jelikož lidé, kteří jsou proti zavedení se jistě obávají toho, co by společná měna mohla přinést.

Graf č. 10: Máte obavy z toho, co euro přinese?

Zdroj: Vlastní zpracování

Sedmá otázka bezprostředně navazuje na otázku šestou. V této otázce řešené formou zaškrtnutých políček jsem zjišťoval, čeho se respondenti obávají, pokud v předchozí otázce odpověděli „Ano.“ Nejvíce dotázaných se obává zvýšení cen a ztráty kontroly nad národní ekonomikou. V kategorii „Jiné“ bylo uvedeno několik dalších názorů, ze kterých převažovalo přesvědčení, že euro míří ke svému zániku a nepřineslo by České republice nic pozitivního. Tyto výsledky jsem předpokládal z toho důvodu, že obavy ze zvýšení cen panovaly prakticky u všech nových členských států eurozóny a je to z jmenovaných problémů diskutované téma.

Graf č. 11: Pokud ano, čeho se obáváte?

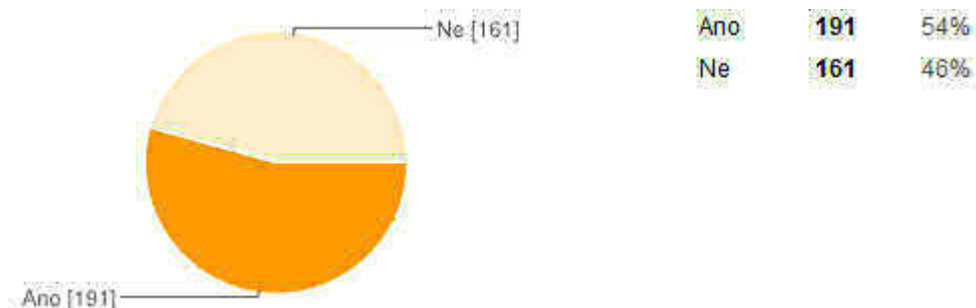

Poznámka: Uživatelé mohli vybrat více než jedno zaškrtnuté políčko, takže procento může vzrůst na více než 100%.

Zdroj: Vlastní zpracování

Protiváhu spatřování nevýhod v zavedení eura tvořila osmá otázka, kde jsem se ptal, zda respondenti spojují se zavedením eura nějaké výhody. Z celkového počtu spojuje s eurem nějaké výhody 54% dotázaných, z čehož vyplývá, že respondenti vidí v zavedením eura spíše negativní dopady.

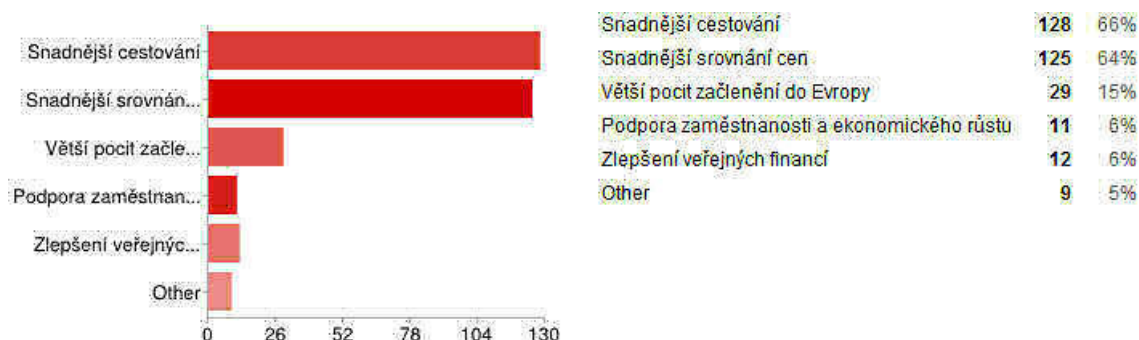
Graf č. 12: Spojujete se zavedením eura nějaké výhody?

Zdroj: Vlastní zpracování

V deváté otázce navazující na otázku osmou opět metodou zaškrtnutých políček vybírali možnosti respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli „Ano.“ Nejvíce respondentů spojuje s eurem výhodu snadnějšího cestování a srovnávání cen. Ostatní možnosti mají téměř zanedbatelná hodnocení. V položce „Jiné“ byly uváděny například odpovědi typu „větší začlenění do Evropy.“ Je poměrně zajímavé, že skoro žádný z respondentů nespatřuje v euru výhody z hlediska národní ekonomiky, jako je například podpora zaměstnanosti. Možná je to z toho důvodu, že většina dotázaných má zatím pouze středoškolské vzdělání, tudíž o přínosech z tohoto hlediska zatím neslyšela.

Graf č. 13: Pokud ano, jaké výhody?

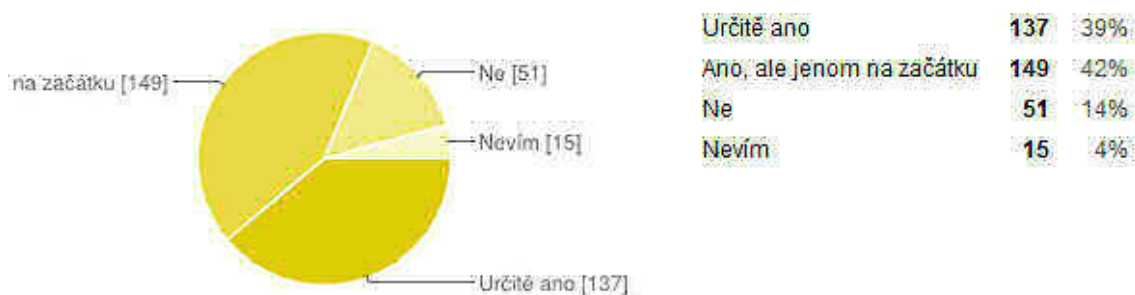

Poznámka: Uživatelé mohli vybrat více než jedno zaškrtnuté políčko, takže procento může vzrůst na více než 100%.

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázkou číslo deset jsem zjišťoval, zda mají dotazovaní pocit, že jim bude dělat potíže zvyknout si na novou měnu. 42% odpovědělo, že jim sice přechod na novou měnu bude dělat potíže, ale jenom ze začátku. Pouze 14% dotazovaných si myslí, že jim přechod žádné problémy dělat nebude. U této otázky jsem předpokládal vyšší procento lidí, kteří si budou myslet, že jim přechod na novou měnu bude dělat problémy, jelikož v české populaci panuje dle mého názoru jistá nepřizpůsobivost k něčemu novému. Navíc zavedení nové měny je určitě velice zásadní krok. Je tedy možné, že mladší generace nemají až takové problémy přizpůsobit se novým věcem.

Graf č. 14: Myslíte si, že Vám bude přechod na novou měnu dělat problémy?

Zdroj: Vlastní zpracování

Jedenáctá otázka zjišťovala, zda dotazovaným záleží na tom, jak budou nové eurové mince a bankovky vypadat. Osobně mě překvapilo, že většině na tom nezáleží a jen 35% dotázaných není jedno jak budou naše budoucí mince a bankovky vypadat, protože ze svého okolí slyším názory, že většině lidí se eurové platidlo z grafického hlediska nelíbí. I já osobně bych měl ke grafické úpravě eura určité výhrady.

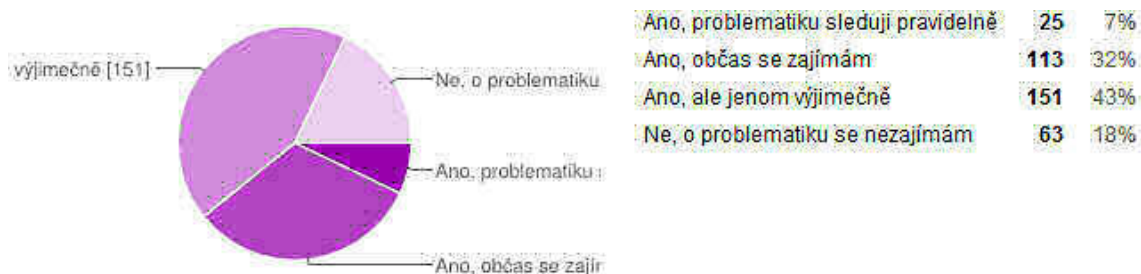
Graf č. 15: Záleží Vám na tom, jak budou nové bankovky a mince vypadat?

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve dvanácté otázce mě zajímalo, zda se vůbec respondenti zajímají o problematiku zavádění eura v České republice. Nejvíce dotázaných se o problematiku zajímá, ale pouze občas či jenom výjimečně. 18% se o problematiku dokonce vůbec nezajímá, což je podle mého názoru docela vysoké číslo na to, že je tato problematika velice aktuální a ovlivní každého občana naší republiky. Z tohoto pohledu mám pocit, že lidé, kteří nemají o problematiku zájem si ani nemohou utvořit ucelený pohled na celou situaci a objektivně ji vyhodnotit.

Graf č. 16: Zajímáte se o problematiku zavádění eura v České republice?

Zdroj: Vlastní zpracování

Třináctou otázkou jsem hledal odpověď na to, zda se dotázaní cítí být dostatečně informování o EU a euru. Převážná většina se necítí být dostatečně informovaná či pouze málo. Pouhých 11% z dotazovaných se cítí být informování dostatečně, což je nejméně ze všech možností. Osobně zastávám názor, že pokud se člověk o problematiku nezajímá, může dojít k závěru, že není dostatečně informován.

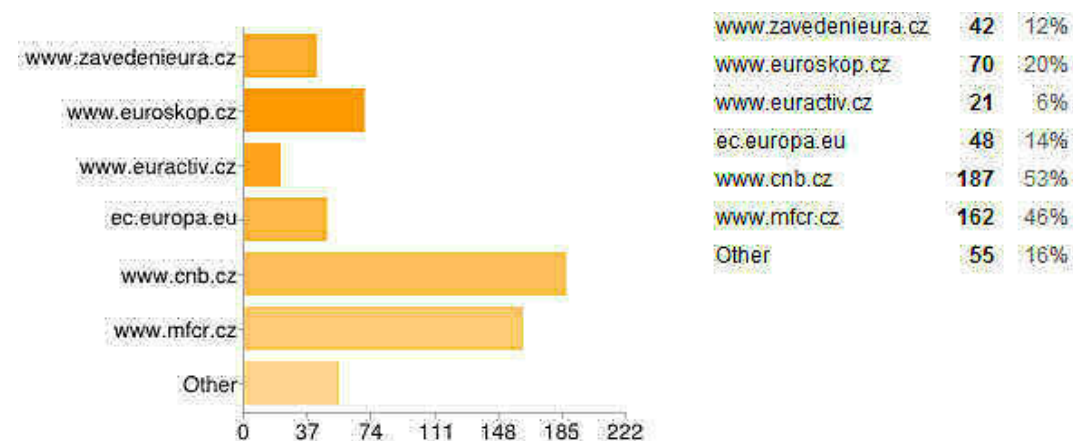
Graf č. 17: Cítíte se být dostatečně informováni o Evropské unii a euru, včetně jeho zavedení v ČR?

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední čtrnáctá otázka tvoří jakýsi celek s předchozími dvěma otázkami. V této poslední otázce jsem totiž uvedl hlavní internetové servery, které se řešenou problematikou zabývají. Z výsledků mi vyplývá, že většina dotázaných tyto hlavní servery jako je www.zavedenieura.cz, www.euroskop.cz a www.euractiv.cz nezná z prostého důvodu, kterým je to, že se o danou problematiku příliš nezajímá, ale zároveň má pocit, že není dostatečně informována. Zajímavým údajem z následujícího grafu je položka „Jiné,“ kam jsou zařazeni respondenti, kteří neznají žádný z uvedených internetových portálů. Tato položka vykazuje vyšší hodnotu než několik hlavních stránek zabývajících se problematikou. Můj názor je však takový, že informovanost je v ČR dostatečná, jelikož především u této aktuální problematiky lze i při minimální úsilí najít spoustu cenných a užitečných informací.

Graf č. 18: Znáte některý z těchto internetových portálů týkajících se eura a Evropské unie?

Zdroj: Vlastní zpracování

V hlavních bodech dotazníku jsem očekával podobné výsledky, i když u některých otázek jsem byl mírně překvapen. Myslím si, že uvedený dotazník má dobrou vypovídací hodnotu a lze z něj usuzovat na širší okruh české veřejnosti. Celkově z uvedených odpovědí vyplývá, že česká, především mladá, veřejnost spatřuje v zavedení eura v České republice spíše negativa. Jako značné riziko je vnímáno možné zvyšování cen či ztráta suverenity v oblasti národní ekonomiky. Pozitivní dopady zavedení eura jsou vnímány také, ale ve velmi úzkém profilu a spíše s nedůvěrou. Jsem rád, že jsem mohl tento průzkum provést a udělat si tak názor na mínění svých vrstevníků ohledně eura a Evropské unii. Na jednu stranu mám pocit, že tento spíše negativní postoj je vytvářen vlivem médií, kde jsou uváděny především neúspěchy a negativa této problematiky. Ovšem současné dění na naší i evropské politické scéně asi větší důvěru a zájem nevyvolává. Na stranu druhou ti, kteří mají o dění kolem zavedení eura v ČR zájem mohou nahlédnout do této problematiky i ze strany institucí, které se celým procesem zabývají (viz. internetové stránky v poslední otázce dotazníku) a udělat si tak názor založený na seriózních informacích.

ZÁVĚR

Pro výběr tématu mé práce jsem se rozhodl hlavně z toho důvodu, že mě daná problematika zajímá a také jsem se chtěl dozvědět více o procesech probíhajících v rámci příprav na zavedení eura v České republice. Navíc je dané téma velice aktuální a týká se všech obyvatel ČR, jelikož ovlivní především naši budoucnost. Hlavní přínos vidím v tom, že jsem si prohloubil svoje vědomosti týkající se eura a eurozóny, včetně připravenosti naší země na cestě k zavedení jednotné evropské měny.

V první kapitole jsem uvedl historický vývoj Hospodářské a měnové unie od 80. let, kdy začaly tři etapy jejího vývoje, dále jsem popsal konvergenční kritéria a jejich referenční hodnoty.

Cílem mé bakalářské práce bylo zhodnotit, jak je Česká republika připravena na případný vstup do Evropského měnového systému, tedy jak plní stanovená maastrichtská konvergenční kritéria. Tímto jsem se zabýval ve druhé kapitole. Hodnocení jsem provedl z údajů dostupných na stránkách Ministerstva financí České republiky v dokumentu s názvem „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou,“ který je sestavován už od vstupu do Evropské unie. Samotnou analýzu dat jsem provedl pro rok 2004, kdy jsme se stali členy Evropské unie a byl započat proces postupných příprav na zavedení eura v České republice. V roce 2004 byla plněna pouze dvě ze čtyř konvergenčních kritérií a to kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Ostatní kritéria plněna nebyla především kvůli špatnému stavu veřejných financí. V tomto období se začaly rozbíhat potřebné reformy k dlouhodobě udržitelnému stavu veřejného sektoru a snížení zvyšujícího se tempa zadlužování země. V následujících letech zažila česká ekonomika razantní oživení, kdy bylo dosahováno až šestiprocentního růstu HDP, což vytvářelo dobrý předpoklad pro plnění konvergenčních kritérií v blízké budoucnosti. Růst byl však zastaven příchodem globální finanční a hospodářské krize v roce 2008, v jejímž důsledku došlo v České republice, ale v podstatě i ve všech evropských zemích, k opětovnému nárůstu rozpočtových deficitů a zadlužování.

Dále jsem z hlediska plnění konvergenčních kritérií hodnotil jejich současné naplňování, tedy z nejnovějších dat z roku 2011, která jsou opět dostupná na stránkách Ministerstva financí. V důsledku krizových událostí z roku 2008 došlo k značnému růstu deficitu

veřejných financí a proti ČR byla v roce 2009 opětovně zahájena Procedura proti nadměrnému schodku, kdy bylo České republice doporučeno snížit jeho výši pod stanovenou referenční hodnotu do roku 2013. Úroveň hodnocených kritérií vykazovaná v roce 2011, do jisté míry ovlivněná následky světové hospodářské krize, stále nedosahuje hodnot potřebných pro přijetí do měnového systému. V současnosti plní Česká republika pouze kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Nejproblémovějším kritériem se jeví kritérium udržitelnosti veřejných financí. U tohoto kritéria je problémové dílčí kritérium vládního deficitu, které Česká republika dlouhodobě neplní. Dle mého názoru by však byla Česká republika schopna plnit i toto kritérium, pokud by k tomu byly provedeny potřebné kroky. Další kritérium, které není plněno, kritérium stability měnového kurzu, však ani plnit nelze z toho důvodu, že pro jeho plnění je nutné vstoupit do kurzového mechanismu ERM II. Do tohoto systému však Česká republika zatím nevstoupila, i když se domnívám, že je teoreticky schopna plnit i toto kritérium, jelikož kurz koruny se dlouhodobě jeví jako stabilní a pohybuje se ve vymezeném flukтуаčním pásmu. Samotný vstup do mechanismu však zatím není doporučován. V závislosti na nejrizikovějším kritériu byly v České republice zahájeny reformy důchodového a zdravotního systému. Přestože jsou stále plněna pouze dvě ze čtyř konvergenčních kritérií, lze od roku 2004 zaznamenat pozitivní posun v jejich výhledovém plnění. Predikce budoucího plnění kritérií je však závislá na úspěšné realizaci vládních reforem a konsolidaci veřejných financí. Schopnost úspěšné integrace do měnové unie závisí také na míře sladění s eurozónou. V době přistoupení by měla být Česká republika ve všech oblastech národního hospodářství sladěna s eurózónou na takové úrovni, aby případné přistoupení nemohlo způsobit asymetrické šoky, které by pak případně ohrozily celou eurozónu.

Třetí kapitola byla zaměřena na zhodnocení dopadů zavedení eura jak na českou ekonomiku, tak na podnikatele a domácnosti. Ve všech případech s sebou nese zavedení eura určitá rizika a náklady, ovšem hlavně se spoléhá na přínosy vyplývající z jeho zavedení. Velké nároky klade zavedení eura především na podnikovou sféru, kde je třeba se na vstup do měnové unie připravovat již nyní. Česká republika by samozřejmě měla přistoupit k zavedení společné měny až v okamžiku, kdy budou přínosy jednoznačně převládat nad náklady. Přínosů a nákladů je celá řada, ale prioritní je pro Českou republiku zaměření se především na sledování vývoje měnového kurzu koruny vůči euru, a jeho úpravy, jelikož výše kurzu v době přechodu na euro výrazně ovlivňuje

výši peněžních zůstatků a kupní sílu obyvatelstva ve vztahu k eurozóně. Obecně jsou vnímány spíše negativní dopady nové měny, ale pokud by přechod na společnou měnu nepřinášel především výhody z jejího zavedení, ztrácel by racionální smysl. Osobně se přikláním k názoru, že přijetí eura by znamenalo pro Českou republiku především výhody, zejména však z dlouhodobého hlediska.

V poslední čtvrté kapitole jsem subjektivní pohledem odhadl možný časový horizont přistoupení České republiky k eurozóně, kdy jsem po zvážení všech okolností týkajících se plnění konvergenčních kritérií stanovil případné přistoupení v období 2016 až 2018. Součástí kapitoly je i dotazníkové šetření, které jsem provedl pro zjištění pohledu mladší generace do 30 let na zavedení eura v ČR. Z výsledku šetření jsem usoudil, že značná část respondentů je proti zavedení eura a vidí v něm spíše rizika než přínosy pro českou ekonomiku i pro obyvatelstvo. Většina dotazovaných však nemá přílišný zájem o danou problematiku a ani se necítí být dosti informována. Celkově však zastávám přesvědčení, že negativní postoj k euru je způsoben pasivním přístupem k informacím a jednoduchým následováním příliš neinformované většiny.

Domnívám se, že by Česká republika byla schopna plnit požadovaná kritéria i v současnosti, zatím však v závislosti na vykazované hodnoty konvergenčních kritérií není na vstup do eurozóny připravena. Vzhledem k problémům, se kterými se eurozóna v současnosti potýká je ale dobré vyčkat vhodného okamžiku. Je třeba počítat se všemi přínosy a náklady a naplánovat přistoupení na dobu, kdy budou přínosy největší. Již několikrát došlo ke stanovení data přistoupení, ale z důvodu nepříznivých okolností bylo zatím vždy od jeho realizace upuštěno. Poslední zrušené datum bylo stanoveno na rok 2010, od té doby zatím nedošlo k naplánování dalšího termínu. Z neplnění kritérií pro vstup do Evropského měnového systému neplynou pro Českou republiku žádné přímé důsledky, a proto závisí zcela na rozhodnutí samotné země, kdy se rozhodne závazně stanovená kritéria plnit a stane se právoplatným členem eurozóny.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Členské státy eurozóny	13
Tab. č. 2: Plnění konvergenčních kritérií nových členských států EU v roce 2004	18
Tab. č. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců, růst v %)	19
Tab. č. 4: Deficit sektoru vládních institucí (v % HDP)	20
Tab. č. 5: Vládní dluh (v % HDP)	20
Tab. č. 6: Desetileté úrokové sazby vládních dluhopisů (průměr za posledních 12 měsíců, v %)	22
Tab. č. 7: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců, růst v %)	23
Tab. č. 8: Deficit sektoru vládních institucí (v % HDP)	24
Tab. č. 9: Vládní dluh (v % HDP)	25
Tab. č. 10: Dlouhodobé úrokové sazby pro konvergenční účely (průměr posledních 12 měsíců, v %)	27
Tab. č. 11: Přínosy a náklady zavedení eura v případě České republiky	34
Tab. č. 12: Příklad dopadu změny kurzu koruny vůči euru na hodnotu pohledávky	35
Tab. č. 13: Vliv výše přepočítacího koeficientu na peněžní zůstatky obyvatel	38

Seznam grafů

Graf č. 1: Nominální kurz CZK/EUR	21
Graf č. 2: Nominální měnový kurz CZK/EUR	26
Graf č. 3: Růst HDP v ČR a eurozóně (v %, meziročně, sezonně očištěno)	29
Graf č. 4: Podíl vývozu a dovozu do eurozóny na celkovém vývozu a dovozu v první polovině roku 2011 (v %)	30
Graf č. 5: Složení respondentů dle pohlaví	42
Graf č. 6: Složení respondentů dle věku	42
Graf č. 7: Složení respondentů dle dosaženého vzdělání	43
Graf č. 8: Víte o tom, že se ČR vstupem do EU automaticky zavázala k přijetí společné měny euro a je jenom otázkou času, kdy se tak stane?	43
Graf č. 9: Jste pro zavedení eura v České republice?	44
Graf č. 10: Máte obavy z toho, co euro přinese?	44
Graf č. 11: Pokud ano, čeho se obáváte?	45
Graf č. 12: Spojujete se zavedením eura nějaké výhody?	45
Graf č. 13: Pokud ano, jaké výhody?	46
Graf č. 14: Myslíte si, že Vám bude přechod na novou měnu dělat problémy?	46
Graf č. 15: Záleží Vám na tom, jak budou nové bankovky a mince vypadat?	47
Graf č. 16: Zajímáte se o problematiku zavádění eura v České republice?	47
Graf č. 17: Cítíte se být dostatečně informováni o Evropské unii a euru, včetně jeho zavedení v ČR?	48
Graf č. 18: Znáte některý z těchto internetových portálů týkajících se eura a Evropské unie?	48

Seznam obrázků

Obr.č. 1: Tři etapy Hospodářské a měnové unie.....	10
--	----

Seznam použitých zkratk

BIS	Bank for International Settlements Banka pro mezinárodní platby
ČR	Česká republika
CZK	Česká koruna
ECB	Evropská centrální banka
EDP	Excessive Deficit Procedure Procedura při nadměrném schodku
EMI	Evropský měnový institut
EMU	Evropská měnová unie
ERM	Exchange Rate Mechanism Mechanismus směnných kurzů
ERM II	Exchange Rate Mechanism II Mechanismus směnných kurzů II
ESCB	Evropský systém centrálních bank
EU	Evropská unie
EUR	Euro
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices Index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie

Seznam použité literatury

Monografie

BRŮŽEK, A.; SMRČKOVÁ, G.; ZÁKLASNÍK, M. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. 1 vydání. Praha: Velryba, 2007. ISBN 978-80-85860-19-1

HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň: Aleš Čeněk, vydavatelství a nakladatelství, 2009. ISBN: 978-80-7380-182-3

LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. 2. Upravené vydání o podněty z oponentního řízení*. Bučovice: Martin Stříž, 2008

PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2. rozšířené vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN: 978-80-7325-138-3

ZAHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie. Přínosy a náklady konvergence*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-472-4

Dokumenty

EUR-Lex Přístup k právu Evropské unie [online]. Protokol o kritériích konvergence [cit. 22.2.2012] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>

Ministerstvo financí ČR. [online]. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2004 [cit. 18.4.2012] Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_kriteria_2004_CZ.pdf

Ministerstvo financí ČR. [online]. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2011 [cit. 22.4.2012] Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2011_pdf.pdf

Internetové stránky

Evropská centrální banka. [online]. Hospodářská a měnová unie [cit. 21.2.2012] Dostupné z: <http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html#stage1>

Zavedení eura v ČR. [online]. Výhody pro spotřebitele [cit. 28.4.2012] Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebitel.html

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník: Zavedení eura v České republice

Příloha A: Dotazník: Zavedení eura v České republice

Zavedení eura v České republice

*Povinné pole

Pohlaví *

- Muž
- Žena

Věk *

- 15 - 20
- 21 - 25
- 26 - 30
- 31 - a více

Vzdělání *

- Základní
- Vyučen / středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské

Víte o tom, že se ČR vstupem do Evropské unie automaticky zavázala k přijetí společné měny euro a je jenom otázkou času, kdy se tak stane? *

- Ano
- Ne

Jste pro zavedení eura v České republice? *

- Ano, co nejdříve
- Ano, ale je lepší počkat
- Ne
- Nevím

Máte obavy z toho, co euro přinese? *

- Ano
- Ne

Pokud ano, čeho se obáváte?

- Zvýšení cen
- Znehodnocení úspor
- Vyšší nezaměstnanost
- Ztráta národní identity
- Ztráta kontroly nad národní ekonomikou
- Jiné:

Spojujete se zavedením eura nějaké výhody? *

- Ano
- Ne

Pokud ano, jaké výhody?

- Snadnější cestování
- Snadnější srovnání cen
- Větší pocit začlenění do Evropy
- Podpora zaměstnanosti a ekonomického růstu
- Zlepšení veřejných financí
- Jiné:

Myslíte si, že Vám bude přechod na novou měnu dělat problémy? *

- Určitě ano
- Ano, ale jenom na začátku
- Ne
- Nevím

Záleží Vám na tom, jak budou nové bankovky a mince vypadat? *

- Ano
- Ne

Zajímáte se o problematiku zavádění eura v České republice? *

- Ano, problematiku sleduji pravidelně
- Ano, občas se zajímám
- Ano, ale jenom výjimečně
- Ne, o problematiku se nezajímám

Cítíte se být dostatečně informováni o Evropské unii a euru, včetně jeho zavedení v ČR? *

- Ano, dostatečně
- Ano, ale ne dost
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Znáte některý z těchto internetových portálů týkajících se eura a Evropské unie? *

- www.zavedenieura.cz
- www.euroskop.cz
- www.euractiv.cz
- ec.europa.eu
- www.cnb.cz
- www.mfcr.cz
- Jiné:

Název práce: Analýza České republiky z hlediska plnění kritérií pro vstup do evropského měnového systému

Autor: Libor Vlček

Vedoucí práce: Ing. et Ing. Miloš Nový

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá zhodnocením toho, jak Česká republika plnila maastrichtská konvergenční kritéria při svém vstupu do Evropské unie a také jak je plní v současnosti. Hodnocení zahrnuje i ekonomickou sladěnost s eurozónou. Práce obsahuje stručný vývoj hospodářské a měnové unie a porovnává přínosy a náklady zavedení společné měny. Část práce je věnována odhadu časového horizontu, kdy bude Česká republika schopna konvergenční kritéria plnit a přijme společnou měnu euro. Součástí je i dotazníkové šetření k dané problematice. Text je doplněn řadou tabulek a grafů, které dokreslují celkové informace.

Klíčová slova:

Hospodářská a měnová unie, eurozóna, konvergenční kritéria, euro, Česká republika

Name of work: Analysis of the Czech Republic in terms of meeting the criteria for entry into the European Monetary System

Author: Libor Vlček

Supervisor: Ing. et Ing. Miloš Nový

Abstract:

This bachelor's dissertation deals with the evaluation of how the Czech Republic fulfilled the Maastricht convergence criteria during its EU entrance and also showing how it is fulfilling the mentioned criteria at present. The evaluation also includes the economic harmonising process with the Euro area. The dissertation contains a brief development of economic and monetary union and compares the benefits and costs of establishing a common currency. Part is devoted to the estimation of the time horizon, the Czech Republic will be able to fulfill the convergence criteria and adopt a common currency, the Euro. It also includes a survey on this issue. The text is supplemented by a number of tables and charts that illustrate the overall information.

Key words:

Economic and monetary union, eurozone, convergence criteria, euro, Czech Republic